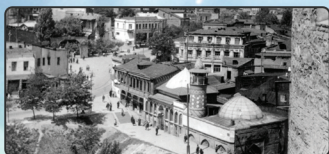

საღი მთვარე

№15 ნოემბერ-დეკემბერი

რელიგიურ-საგანმანათლებლო ჟურნალი

- 2 ეურბან-ბაირაძე - მუსლიმთა უდიდესი დღესასწაული
- 17 აშურია ჯა მისი მნიშვნელობა
- 19 იხლოაძე-გოი პერიოდი - უძველესი ხანა
- 22 ვახტანგ V ქართული. მუსლიმი მეფე

ახალი მთავარი

რელიგიურ-საგანმანათლებლო ჟურნალი
№15 ნოემბერი-დეკემბერი

ISSN 1987-6106

UDC (უკ) 2-472 ა-984

გამომცემელი:

ა(ა)იპ-„მუსლიმანთა სასულიერო-
სამეფო ფონდი- ზარაქა“

მთავარი რედაქტორი

თემურ გორგაძე

სარედაქციო კოლეგია:

გიორგი კამლაძე

ზაფრი შანთაძე

გელა გოგიტიძე

კომპიუტერული უზრუნველყოფა და
დიზაინი:

Worldpublishings

რასიმ შაქიროვლი

მარკეტინგის მენეჯერი:

რუსლან აბაშიძე

კორექტორი:

ნანა ჰაპიძე

ჟურნალი ხელმძღვანელობს თავისუფალი
პრესის პრინციპით. ავტორები თავად
აგებენ პასუხს მათ მიერ მოყვანილი
ფაქტების, არგუმენტებისა და ციტატების
სიზუსტეზე. მასალების გადაბეჭდვა
ნებადართულია რედაქციასთან
შეთანხმებით. რედაქცია ვალდებულია,
გამოუქვეყნებელი მასალები, პირველი
მოთხოვნისთანავე, გადასცეს პირადად
ავტორს.

მისამართი:

ქ. ზათუმი, ქუთაისის ქუჩა №33

ტელ. ფაქსი: (822) 7 69 04

ელ. ფოსტა: geobaraka@yahoo.com

დაიბეჭდა:

შპს „ირიდაში“

მისამართი:

ქ. ფოთი, ნმინდა ნინოს №4

ტელ. & ფაქსი: 8(293) 2-24-33

ელ. ფოსტა: irida@iridaprint.ge

www.iridaprint.ge

სარბეჯი

ახალი მთავარი

2. ყურბან-ბაირამი —მუსლიმთა უდიდესი
დღესასწაული
6. ყურბანი და მისი მნიშვნელობა ისლამში
ომარ ქამადაძე
7. მსხვერპლშენიერვის წესი ისლამში;
რაშიდ ბოლქვაძე
8. ისლამური კალენდარის დასაბამი, ჰიჯრეთი და
მისი მნიშვნელობა.
გელა გოგიტიძე
9. ინტერვიუ ბათუმის ცენტრალური მეჩეთის
იმამთან — შამილ ბოლქვაძესთან
მიხეილ გელაძე
15. ჰაჯობა და უმრა
ზებურ ხოზრევანიძე
17. აშურა და მისი მნიშვნელობა
ზურაბ მიქელაძე
19. ისლამამდელი პერიოდი — უმეცრების ხანა
თემურ გორგაძე
22. ვახტანგ V ქართველი, მუსლიმი მეფე
გიორგი კამლაძე
25. ისლამი და საქართველო
ლევან გურგენიძე
27. უზენაესი ალლაჰის ერთგული მორწმუნე და
ღვანულმოსილი იმამი
28. სისუფთავე ისლამში
29. გასახუობთ თეოლოგი
31. აიათები და ჰადისები
32. ხოჯა ნასრედინის ოხუნჯობანი
33. იცით თუ არა რომ?
35. რჩევები დიასახლისებს
36. სუდოკუ
37. საბავშვო გვერდი
- 38 - გომაცანები
- 38 - ლაბირინთი
- 39 - დაფიქრდი და და გაიცინე
- 39 - იპოვეთ 7 განსხვავება!
- 40 - აბა გამოიცანით!

ყურბან-ბაირამი

– მუსლიმთა უდიდესი დღესასწაული

ყურბან-ბაირამის დღესასწაული ჩვენი თანამემამულე მორწმუნეებისათვის ერთ-ერთი საპასუხისმგებლო და მნიშვნელოვანი ღონისძიებაა. ეს თარიღი რამაზან-ბაირამიდან 70 დღის შემდეგ აღინიშნება. ამ საზეიმო დღეებისათვის ისინი კარგა ხანია საგანგებოდ ემზადებიან. ყურბან-ბაირამთან დაკავშირებულ საკითხებზე გვესაუბრება აჭარის მუსლიმანური საზოგადოების უფროსის მოადგილე.

ბადრი შანთაძე

ბატონო ბადრი, სულ რამდენიმე დღე და მთელი მსოფლიოს მუსლიმანური სამყარო კიდევ ერთ დიდ დღესასწაულს — ყურბან-ბაირამს იზეიმებს. ამ ტრადიციული ღონისძიების შესახებ ჭეშმარიტ მორწმუნეებს ყოველთვის აინტერესებთ უფრო მეტი, ვიდრე იციან, მით უმეტეს თუკი ყურბანზე მეტი ლაპარაკი ნებადართულიცაა. და მაინც როგორი წესი და ვალდებულებაა ყურბნის დაკვლა?

— მსხვერპლშენიშვნა ანუ ყურბანი ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ტრადიციული რიტუალია მუსლიმი მორწმუნეებისთვის. დასაკლავად წინასწარ არჩევენ საუკეთესო და უნაკლო ცხოველს, რომელსაც საგანგებოდ

უვლიან და ასუქებენ. ეს არის უზენაეს ალ-ლაჰთან დაახლოების და მისი წყალობების დამსახურების უმნიშვნელოვანესი გზა.

ყურბან-ბაირამის დღეებში ხშირად გვესმის ასეთი შეფასებები: „დღეს რამდენი სული პირუტყვი დაიკლა“, „რა ცოდვაა ამდენი საქონლის დახოცვა“ და სხვა. გთხოვთ მკითხველს დაწვრილებით განუმარტოთ ამ დღესასწაულის არსი და მისი მაღლის მნიშვნელობა.

— ყურბნის დაკვლის ვალდებულება თითოეული შეძლებისუნარიანი მორწმუნე ოჯახის ვალდებულებაა იმ ხვავის, დოვლათისა და წყალობის მოცემის გულისთვის, რასაც უზენაესი ალლაჰი გვაძლევს. ის ადა-

მიანებს ათასგვარი უბედურებისგან იცავს და სულიერად აკეთილშობილებს.

ცნობილია, რომ ხალხის საჭიროებისათვის მსოფლიოში დღეში ასეული ათასობით პირუტყვი იკვლება. მისი ხორცი კი მხოლოდ ისინი იკვებებიან, ვისაც შესაძლებლობა აქვთ. ხოლო ყურბან-ბაირამის დღეებში უზენაესი ალლაჰის გულისთვის იკვლება საქონელი და მისი ხორცი და ტყავით მიდადარიცა და ღარიბიც სარგებლობს. ამ დღესასწაულის დღეებში ჩვეულებრივად დასაკლავი პირუტყვის რიცხვი მცირდება, ხოლო ხალხი ფიქრობს, რომ ყურბანად უფრო მეტი იკვლება. მართალია ასეა, მაგრამ ყურბანი ხომ სავალდებულო ღვთისმსახურებაა რომელსაც მუსლიმი მორწმუნეები უზენაესი ალლაჰის კმაყოფილების მოსაპოვებლად ასრულებენ.

ბატონო ბადრი, სად შეიძლება მსხვერპლშენიშნა ანუ ყურბნის დაკვლა?

— რა თქმა უნდა ყველა მუსლიმანს არ აქვს მექაში ჩასვლის, ჰაჯობის უმთავრეს ღვთისმსახურებაში მონაწილეობის მიღების საშუალება და იქ ყურბნის დაკვლის შესაძლებლობა. ამიტომ ისლამის კანონები მუსლიმანებს მიაწერს წეს-ჩვეულების კულმინაციური ნაწილის ჩატარებას არა მარტო მექაში, არამედ ყველგან, სადაც იქნებიან.

ბატონო ბადრი, ყურბანად რომელი ცხოველების დაკვლაა ნებადართული?

— ყურბანად შეიძლება დაიკლას ცხვარი, თხა, მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვი (ხარი, ძროხა, კამეჩი) და აქლემი. მათგან დედალი და მამალი სულერთია. ცხვრის ჯიშებიდან ყოჩის დაკვლა უკეთესია. მამალი და დედალი თხის ფასი ერთნაირია, მაგრამ დედლის დაკვლა უმჯობესია. ასევე, უმჯობესია აქლემისა და მსხვილფეხა რქოსანი პირუტყვისგან დედლის დაკვლა.

გთხოვთ აღგვინეროთ, თუ როგორ ხდება ყურბნის შეწირვა?

— ყურბნის შეწირვა დილაადრიან იწყება. ახალ განთიადისას დილის ნამაზის სალოცავად მუსლიმანები მეჩეთში მიდიან. ამისათვის საჭიროა წინასწარ სრული განბანვა, ახალი და სუფთა ტანსაცმლის ჩაცმა, შესაძლებლობის მიხედვით მორთვა-გალამაზება. ლოცვის წინ ჭამა რეკომენდირებული არ არის. დილის ნამაზის ლოცვის შემდეგ მორწმუნეები სახლში ბრუნდებიან, ხოლო შემდეგ ჯგუფებად ეზოებში ან ქუჩებში იკრიბებიან, სადაც უზენაესი ალლაჰის სადიდებელს (თეჰბირს) ერთად წარმოთქვამენ. შემდეგ ისინი ყურბან-ბაირამის შესახებ მოლის ან იმამის ქადაგებას ისმენენ.

ქადაგების შემდეგ მუსლიმანები მიდიან საფლავებზე და გარდაცვლილების სულებისთვის ლოცულობენ. საფლავებიდან დაბრუნების შემდეგ ალლაჰზე მსახურების ნიშნად მსხვერპიშენიშნას შეუდგებიან. მსხვერპლად შესანიშნავ საქონელს მუსლიმანები საგანგებოდ უვლიან და რთავენ.

როგორ უნდა გაანაწილოს მუსლიმანმა ყურბნის ხორცი?

— ყურბნის ხორცს მუსლიმანი არ უნდა დახარბდეს. აუცილებელია ხორცი ღარიბებისა და მშვირების გაძღობა. ხორცი სამ ნაწილად იყოფა: ერთ ნაწილს — სამი დღის საკმარისს — პატრონი თავისთვის იტოვებს, პატიჟებს სტუმრებს და მასთან საბაირამოდ წვეულ ახლო ნათესავებთან ერთად უმასპინძლდება. მეორე ნახევარს მეზობლებს აძლევს, უფრო ხშირად მარტოხელებს, ხოლო მესამეს — ღარიბებს.

ბატონო ბადრი, ხშირად მორწმუნეები ერთმანეთში იმის თაობაზე კამათობენ, თუ ყურბნად რომელი ან როგორი პირუტყვების დაკვლა შეიძლება. ალბათ მკითხველისთვისაც არ იქნება ეს საკითხი ინტერესმოკლებული.

— ქათმის, მამლის, ბატის, ინდაურის, იხვის და სხვა შინაური ფრინველების ყურბნად დაკვლა მიუღებელია. მათი ყურბნის ნიეთით დაკვლა ცოდვაა. არც გარეული ცხოველების ყურბნად დაკვლაა მიზანშეწონილი, მიუხედავად იმისა, რომ მათი ხორცი საჭმელად ვარგისია.

რამდენი კაცის სახელით შეიძლება დაიკლას ყურბანი?

— თითოეული ცხვარი და თხა მხოლოდ ერთი ადამიანის ყურბანი შეიძლება იყოს. ერთი აქლემი ან ერთი რქოსანი პირუტყვი ერთიდან შვიდამდე ადამიანს შეუძლია დაკლას, ოღონდ ყველა მენილე მუსლიმანი უნდა იყოს და უზენაესი ალლაჰისთვის აღასრულებდეს მსხვერპლშენიშვას.

რა ნიშნები შეიძლება ჩაეთვალოს ყურბანს ნაკლად?

— ყურბნად შერჩეული ცხოველი არ უნდა იყოს თვალიდან ბრმა, კოჭლი, შეშლილი, რქებით დაბადებული ან ურქებო, გადატეხილ ან გადახერხილ რქებიანი, გახვრეტილ ყურებიანი, ყურებგადაჭრილი, კუდგადაჭრილი, კბილებდაცვენილი, სასქესო ორგანოს გარეშე ან დაკოდილი. აგრეთვე, ავადმყოფი ან ძალიან გამხდარი პირუტყვი ყურბნად არ გამოდგება. კარგად მოვლილი და გასუქებული საქონლის ყურბნად დაკვლა დიდი მადლია. თუკი დაკვლის შემდეგ რომელიმე ამ ნიშანთაგანი აღმოაჩნდება ცხოველს, მის მაგივრად სხვა პირუტყვის ყიდვა და დაკვლა იქნება აუცილებელი.

ბატონო ბადრი, არის შემთხვევები, როცა ნაყიდი პირუტყვი უგზო-უკვლოდ დაიკარგება, ან მოულოდნელად მოკვდება. ასეთ შემთხვევაში მეპატრონე როგორ უნდა მოიქცეს?

— თუკი მდიდარ პატრონს ყურბანი დაკვლამდე მოუკვდა ან დაეკარგა, მან

ახალი საქონელი უნდა იყიდოს, მაგრამ თუკი ის ღარიბის ყურბანი იქნება, მას ახლის ყიდვა არ ესაჭიროება. აგრეთვე, თუკი ყურბნად ნაყიდი ცხოველი პატრონს დაეკარგა, ან მოპარეს, ხოლო მის მაგივრად სხვა ცხოველი იყიდა და ეს მსხვერპლშენიშვის დღეებში მოხდა, საკითხი შემდეგნაირად განიხილება: თუკი პატრონი მდიდარია, ორიდან ერთს და სასურველს დაკლავს. მაგრამ თუკი მეორედ ნაყიდი ცხოველის ფასი პირველისაზე ცოტაა და ის ყურბნად დაკლავს, მაშინ ფასს განსხვავებული გასაკითხი უნდა დაერთოს. მაგრამ თუკი პატრონი ღარიბია, ორივე ცხოველი უნდა დაკლას, იმიტომ რომ ეს ცხოველები ღარიბის ალთქმას ემსახურებიან.

თუკი პირველად ნაყიდისა და დაკარგულის ნაცვლად მეორედ ნაყიდი ცხოველი დაკლული არ არის და რამდენიმე დღის შემდეგ დაკარგული საქონელი ინახა, პატრონი არც ერთს არ დაკლავს და ყველაზე ძვირფასს გასაკითხად გასცემს.

დაბოლოს, რას უსურვებდით საბაირამოდ მუსლიმ მორწმუნეებს?

— კეთილ სურვილებს, ბედნიერებას, სიყვარულს, მშვიდობას ოჯახში. ყურბანბაირამი არის ზნეობრივი სრულყოფის განსახიერება, ადამიანის მისწრაფება თანაგრძნობისა და სათნოებისაკენ. ეს დღესასწაული ახსენებს ადამიანებს გმირობას რწმენის გულისთვის, ყურბნის დაკვლის სიყვარულს, ახლობლების დაფასებასა და პატივისცემას. ყველა მორწმუნის ყურბანი ყოფილიყოს უზენაეს ალლაჰთან დაახლოების საწინდარი, მისი წყალობითა და დოვლათით ავსილიყოს ყველას ოჯახი, ბაირამის მადლს მოეცვას თითოეული მორწმუნის გული, მრავალ ასეთ დალოცვილ დღესასწაულს დასწრებოდეს ყველა!

საუბარი ჩაინერა თეოლოგიური სპეციალობის სტუდენტმა ვაჟა სურმანიძემ

ყურბანი და მისი მნიშვნელობა ისლამში

თმარ ქამადაძე

ყურბან ბაირამი, უზენაესი ალლაჰის მიერ კაცობრიობისათვის გარდმოვლენილი და მისი უკეთილშობილესი შუამავლის- მუჰამედის მიერ ნაქადაგებ რელიგია-ისლამში არსებული ორი უდიდესი დღესასწაულიდან ერთ-ერთია.

ყურბანი ანუ მსხვერპლშენიერვა წმინდა შუამავალ, იბრაჰიმის სუნნეთია. მან სიზმრად ნახა, რომ თავის შვილს, ისმაილს მსხვერპლად სწირავდა, როდესაც ეს ზმანება ძილში რამდენჯერმე იხილა, ჩათვალა, რომ ეს ალლაჰის მიერ მისთვის სიზმრის სახით მოვლენილი ზემთაგონება იყო და ღმერთის ბრძანების შესრულება, ანუ შვილის ყურბნად შეწირვა გადაწყვიტა. ამ დროს მას ჯეზრათი ანგელოზი გამოეცხადა, მას ღვთის მიერ გამოგზავნილი ვერძი გადასცა და შვილის ნაცვლად ამ ცხოველის მსხვერპლად შეწირვა აუწყა. წმინდა იბრაჰიმის შემდეგ მოვლენილ ყველა შუამავალს ყურბნის შეწირვის შესახებ ემცნო და ისინიც თავიანთ თანამიმდევრებსაც ამისკენ მოუწოდებდნენ.

ისლამში მსხვერპლშენიერვა ჰიჯრის მეორე წელსაა ნაბრძანები, აბუ ჰანიფას სწავლების მიხედვით, იმ მუსულმანისთვის, რომელსაც 96 გრ ოქრო ან 640 გრ ვერცხლი მოეპოვება ამის გაკეთება ვაჯიბია (სავალდებულო).

სწავლულთა მცირე ნაწილის აზრით კი ყურბნის შეწირვა სუნნეთი მუეჟქედე, ანუ შესაძლებლობის შემთხვევაში შესასრულებელი სუნნეთია.

მსხვერპლშენიერვის აუცილობლობას შემდეგი აიათები ამტკიცებს:

“ყველა ერთმორწმუნისათვის, ალლაჰის მიერ მათთვის სარჩოდ ბოძებული, ცხოველების, მისი (ღმერთის) სახელის ხსენებით, ყურბნად დაკვლა დავანესეთ”

(სურა ჰაჯი, აიათი 67)

“ღმერთისთვის ნამაზი ილოცე და (ყურბანი) დაკალი” (სურა ქევსერი, აიათი 2)

“და გამოვასყიდინეთ მას დიდებული ყურბნით,” (სურა საფვათი, აიათი 107)

ამ ბრძანებების გარდმოვლენის შემდეგ უკეთილშობილეს შუამავალს ყურბნის დაკვლაზე უარი არასოდეს უთქვამს. იგი მსხვერპლს მგზავრობის დროსაც სწირავდა და თან ბრძანებდა:

ადამიანებო! ყოველ წელს შეძლებისუნარიანი ოჯახისთვის ყურბნის დაკვლა ვაჯიბია” (იბნ მაჯე, ედაჰი2; თირმიზი ედაჰი, 18/1518).

მუსლიმთა დედის ძვირფასი აიშეს გადმოცემის მიხედვით უკეთილშობილესი შუამავალი გვირჩევდა:

“უზენაესი ალლაჰისთვის ყველაზე საყვარელი საქმე, რომელსაც ადამიანი ყურბან ბაირამის დღეს გააკეთებს, (მსხ-

ვერპლის) სისხლის დაღვრაა.. ცხოველის სისხლიც მიწაზე დაღვრამდე ალლაჰის კმაყოფილებას მოიპოვებს და მიღებული იქნება. ამიტომაც სიამოვნებით დაკალით ყურბანი. (იბნ-მაჯე, ედაჰი 3; თირმიზი, ედაჰი, 1/1493)

აბუ ჰურეირას გადმოცემის მიხედვით წმინდა შუამავალი ამბობდა:

“ის, ვინც შეძლების უნარის მიუხედავად, ყურბანს არ დაკლავს, მეჩეთს არ მოუახლოვდეს” (იბნ-მაჯე, ედაჰი 2; აჰმედი ორი, 321).

უზენაესი ალლაჰი სურა ჰაჯის 37-ე აიათში, ყურბნის შეწირვასთან დაკავშირებით ბრძანებს: ეჭვგარეშეა რომ ღმერთთან დაკლული ყურბნის არც ხორცი და არც სისხლი მიაღწევს. მასთან მხოლოდ თქვენი ღვთისმოსაობა მიაღწევს.

როცა წმინდა ადამის შვილმა კაენმა ყურბანი არაგულწრფელად შესწირა, ამიტომაც იგი მიღებული არ იქნა. რის გამოც თავის ძმაზე, აბელზე იეჭვიანა და მას უთხარა: “გეფიცები, მოგკლავ”. ამაზე აბელმა უმნიშვნელოვანესი პასუხი გასცა:

“ალლაჰი (ყურბანს) მხოლოდ ღვთისმოშიშებისგან იღებს” (სურა მაიდე, აიათი 27)

ყურბანს ისლამში მრავალმხრივი მნიშვნელობა გააჩნია. ის ადამიანს სიძუნწესა და მატერიალური ქონების სიყვარულს განარიდებს. საზოგადოებაში ძმობის, ურთიერთთანადგომისა და ღარიბებზე დახმარების გრძნობებს აღვივებს. ხელს უწყობს ალლაჰის მიერ ბოძებული სიკეთეების თანაბრად გადანაწილებას. მსხვერპლშენიშვნა უზენაეს ალლაჰთან გვაახლოებს და მის კმაყოფილებას მოგვაპოვებინებს.

ყურბანი გვახსენებს იმ დიდ მორჩილებას და მონამსახურებას გამჩენი ღმერთის

მიმართ, რაც წმინდა იბრაჰიმსა და ისმაილს გააჩნდათ.

უდიდეს ალლაჰს ძალიან ახარებს, როცა მისი ბრძანებების წინაშე მორჩილად ქედს ვიხრით. კმაყოფილია იმ ადამიანებისგან, ვინც მას ემსახურება.

წმინდა შუამავალი ბრძანებს:

“ყურბან ბაირამის დღეს ადამიანის ღმერთთან დამახლოებელი, ყველაზე ღირსეული ღვთისმსახურება ცხოველის დაკვლაა. სანამ დაკლულის სისხლი მიწას დაეწვეთება, მანამდე დამკვლელი ადამიანი ალლაჰის წინაშე მაღალ საფეხურამდე ამაღლდება” (თირმიზი ედაჰი პირველი)

ყურბანი გვაჩვენებს იმ სიკეთეს, რასაც ალლაჰის მიერ ჩვენზე ბოძებული სიკეთეების სხვებისთვის გადანაწილება ჰქვია. ამ დროს დაკლული ცხოველის ხორცი ღარიბებს ურიგდებათ და მათ გულებს ახარებს, ხოლო ჩვენ მათი ასეთი კმაყოფილებით ბედნიერებას ვგრძნობთ, ასე საიქიო მშვიდი ცხოვრებისთვის მადლს მოვიპოვებთ.

ყურბანი ეხმარება იმათ, ვისაც ეკონომიურად შეჭირვებული მდგომარეობის გამო ხორცის ყიდვის საშუალება არ აქვთ. ადამიანებში ამცირებს ჩვენი გამჩენი ღმერთისთვის მოუწონარ, ამპარტოვნობის გრძნობას და შლის ზღვარს ღარიბებსა და მდიდრებს შორის.

მსხვერპლშენიშვნა ადამიანებს ღმერთთან აახლოებს. ალლაჰის ბრძანებებთან ჩვენ კავშირსა და მათ მიმართ ჩვენ ნდობას ზრდის. ბიძგს გვაძლევს იმისათვის, რომ ჩვენთვის ბოძებული სიკეთეები სხვებსაც გადავუწიოთ; ადამიანებს შორის სიყვარულის, ურთიერთანადგომისა და დახმარების გრძნობებს აძლიერებს.

მსხვერპლშეწირვის წესი ისლამში

ბაშიდ ბოლდჯაბი

შესანიშნავი ცხოველად ანუ ყურბანად შეიძლება არჩეული იქნას თხა, ცხვარი, კამეჩი, აქლემი ან ხარი. ცხოველის სქესს მნიშვნელობა არ აქვს, მაგრამ ცხვრის არჩევისას უპირატესობა მამალ ცხვარს ენიჭება. ყურბანად შესანიშნავი თხა ან ცხვარი უნდა იყოს ერთი წლის, თუმცა, შესაძლებელია, მათი ასაკი ნაკლებიც იყოს იმ შემთხვევაში, თუ ისინი წონით მათი ჯიშის ზრდასრულ ცხოველებს არ ჩამოუვარდებიან.

მსხვერპლად შესანიშნავი ცხოველი ალ-ლაჰის კმაყოფილებისათვის უნდა იყოს ფიზიკურად სრულყოფილი, ყოველგვარი აშკარა ნაკლოვანებების გარეშე.

შესანიშნავად არ გამოდგება ისეთი ცხოველი. რომელიც:

- ❖ ერთი ან ორივე თვალთ ბრმაა.
- ❖ ერთი ან ორივე ყური მოჭრილი აქვს.
- ❖ იმდენად კოჭლია, რომ მსხვე - პლთშენიერვის ადგილამდე თავისი ფეხით ვერ მიდის.
- ❖ კბილების დიდ ნაწილი დაცვენილი აქვს.
- ❖ ძირში აქვს მოტეხილი ცალი და ორივე რქა.
- ❖ ძალიან დაბალი წონისაა.
- ❖ დაბადებიდან უყურო ან უკუდოა.
- ❖ იმდენად მოუთვინიერებელი, რომ ნახირში ვერ ერევა.

დაბოლოს ცხოველი, რომელიც სიბინძურეს ჭამს სრულ განწმენდამდე არ დაიკვლება.

შესანიშნავად შეიძლება გამოყენებული იყოს მცირე ფიზიკური ნაკლის მქონე ცხოველი, რომელსაც:

- ❖ ერთი ფეხით კოჭლია, მაგრამ და - არჩენი სამი ფეხით გადაადგილება შეუძლია.
- ❖ ცუდი მხედველობა აქვს.
- ❖ ან დაბადებიდან ურქოა, ან რქის მცირე ნაწილი მოტეხილი აქვს.
- ❖ ყურები მცირედ დაზიანებული აქვს.
- ❖ კბილების მცირე რაოდენობა ა - ლია.
- ❖ დაბადებიდან პატარა ყურები აქვს.
- ❖ დასაჭურისებულია.

ცხოველი უნდა დაიკლას ყურბან ბაირამის დღეს გარიჟრაჟიდან მესამე დღეს მზის ჩასვლამდე. აღნიშნული დროის გასვლის შემდეგ დაკლული ცხოველი ყურბანად არ მიიღება. ცხოველის ღამით შეწირვა მიზანშეწონილია. (მექრუჰია)

როგორც წესი ერთმა ადამიანმა უნდა დაკლას მსხვერპლად შესანიშნავი ერთი ცხოველი, მაგრამ ისლამი ასევე ნებას რთავს, მსხვილფეხა ცხოველი (ხარი, კამეჩი, აქლემი) დაიკლას მაქსიმუმ შვიდი ადამიანის მიერ. იმისათვის რომ ეს ღვთისმსახურება მღებულები იქნას, ჯგუფის ყველა წევრს უნდა ჰქონდეს ერთნაირი განზრახვა. თუ, მაგალითად, ერთ მათგანიც კი განიზრახავს ცხოველი არა ღმერთის კმაყოფილებისათვის არამედ, ხორცისთვის შეწიროს, ასეთი ყურბანი მიღებულად არ ჩაითვლება.

ისლამური კალენდარის დასაბამი, ჰიჯრე- თი და მისი მნიშვნელობა.

გილა გოგიტიძე

უზენაესი ალლაჰი წმინდა ყურანში სურა ბაყარას 218-ე აიათში ბრძანებს: “მათ კი რომელთაც ირწმუნეს, რომლებიც ჰიჯრეთში წავიდნენ და იბრძოდნენ ალლაჰის გულისთვის, იმედი ჰქონდნენ ალლაჰის შეწყალებისა, ვინაიდან ალლაჰი შემწყნარებელია და მწყალობელი”.

ჰიჯრეთის ლექსიკური მნიშვნელობა მიტოვება, განშორება, და ნებით თუ იძულებით საცხოვრებელი ადგილიდან გადახვეწაა. ისლამის ისტორიაში ის იმ დროიდან იღებს სათავეს, როცა უკეთილშობილესი მუჰამედ შუამავალი თავის თანამიმდევრებთან ერთად ჩვ. წ. აღ 622 წელს მექადან მედინაში იძულების წესით ემიგრაციაში (ჰიჯრეთში) წავიდა. იმ პერიოდისათვის მექელ წარმათთა ვერაგული თავდასხმები და დაშინებები გახდა მიზეზი იმსა, რომ ყველა მექელ მუსლიმს და თვით უკეთილშობილეს შუამავალსაც კი საკუთარი მინა-წყალი, საცხოვრებელი ადგილები, დაეტოვებინათ და იქ ნასულიყვნენ სადაც მათ უზენაესმა ალლაჰმა უბრძანა. სწორედ მედინა (იესრიბი) გახდა ის ქალაქი, სადაც მუსლიმებმა შვებით ამოისუნთქეს, სულიერ ძმებს შეუერთდნენ და ისლამური ცხოვრების წესით შეხმატკბილებულად დაიწყეს ცხოვრება და დაიმკვიდრეს კერები.

ისლამამდელ არაბეთში, ახალ წელს მნიშვნელოვან მოვლენას უკავშირებდნენ და წლის დასაწყისად სწორედ ამ მოვლენის თარიღი ითვლებოდა. ეს შემდეგში უამრავი უთანხმების მიზეზი ხდებოდა. კეთილშობილი ომარის ბრძანებით ჰიჯრეთის მე-16-ე წელს (ჩვ. წ. აღ 638) იქნა მოწვეული მეჯლისი, სადაც ძვირფასი ალის წინადადებას, ყველა

ერთხმად დაეთანხმა და გადაწყდა, რომ წმინდა მუჰამედის მექადან მედინაში გადასვლა ისლამური კალენდარის დასაბამად, მუჰარრემის თვე წლის პირველ თვედ და ამავე თვის პირველი ღამე კი წლის პირველ ღამედ დაედგინათ.

გამომდინარე აქედან, ყველა მუსლიმმა ეს ღამე, კიდევ ერთხელ უნდა გააცოცხლოს და მას სიხარულით აღსავსე პატივი მიაგოს. სხვა მნიშვნელოვან ღამეებთან ერთად ჰიჯრის პირველ ღამისადმი პატივისცემაც ღვთისმსახურებით უნდა გამოხატოს. მუსლიმი ასეთი ქცევით, ჰიჯრეთის არსს უფრო ღრმად ჩანვდება და გაიცნობიერებს, თუ რაოდენ მნიშვნელოვანი ნაბიჯი გადაიდგა 1432 წლის წინ ისლამის ისტორიაში.

მუსლიმმა ადამიანმა ამ ღამეს უზენაეს ალლაჰს შემდეგნაირად უნდა შეევედროს: ჩემო ალლაჰო! შენ ერთად-ერთი და მარად-ცოცხალი ხარ. შენ გევედრები, დამიფარო ყოველგვარი ეშმაკისეული ცდუნებისაგან, დამეხმარე სულის ბოროტი მოთხოვნების წინააღმდეგ ბრძოლაში და გამიხსენი შენსკენ მომავალი გზები. შემაყვარე ღვთისმსახურება, რათა მოვიპოვო შენი კმაყოფილება და სიყვარული ჩემდამი. დაე ვიყო შენი საყვარელი მონა-მსახური.

მაშ ასე, ძვირფასო მუსლიმებო მოგილოცავთ დამდეგ ჰიჯრის ახალ წელს, დაესწარიტ მრავალს, გისურვებთ ჯანმრთელობას, ბედნიერ ცხოვრებასა და სულიერ სიმშვიდეს. უზენაესი ალლაჰი იყოს მარად ჟამს თქვენი შემნე და მფარველი.

ინტერვიუ ბათუმის ცენტრალური მეჩეთის იმამთან – შამილ ბოლქვაძესთან

მიხეილ გელაძე

აჭარის სასულიერო სამეფოს
პრეს-მდივანი

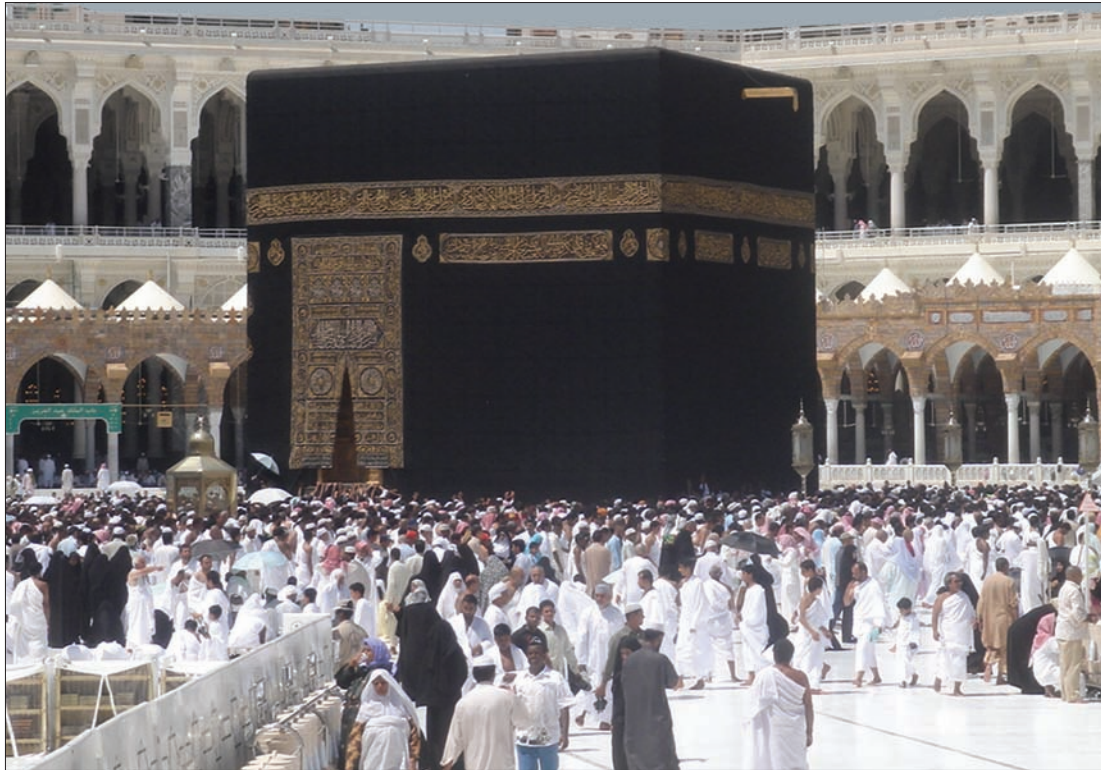
მიმდინარე წლის 16 ნოემბერს საუდის არაბეთის ქალაქ მექაში მუსლიმ მორწმუნეთა უდიდესი ღვთისმსახურების რიტუალთაგან ერთ-ერთი — ჰაჯობა იწყება. ამ ღვთისმსახურებაში მონაწილეობის მისაღებად და წმინდა ადგილების მოსალოცად ისლამის ცენტრში მსოფლიოს, თითქმის, ყველა ქვეყნიდან — რამდენიმე მილიონი მომლოცველი ჩადის. ჩვენი კორესპონდენტი **მიხეილ გელაძე** ამ თემასთან დაკავშირებით ჰაჯობაზე ნამყოფ პირს, ბათუმის ცენტრალური მეჩეთის იმამს — **შამილ ბოლქვაძეს** შეხვდა და რამდენიმე შეკითხვით მიმართა. რესპოდენტი ინტერვიუს სიამოვნებით დათანხმდა.

— ბატონო შამილ, მინდა პირველ რიგში ჩვენს მკითხველებს ჰაჯობის მნიშვნელობა განუმარტოთ.

— ჰაჯობა ისლამის მეხუთე ბურჯია. ის რელიგიაში ყველაზე ამაღლელებელი აქტია და მისი შესრულება ისეთი მუსლიმანებისთვისაა მიზანშეწონილი, ვისაც ჯანმრთელობაც ხელს უწყობს და მატერიალური შესაძლებლობაც აქვს იმისათვის, რომ, სიცოცხლეში ერთხელ მაინც, მოსალოცად ისლამის მსოფლიო ცენტრში გაემგზავროს. ამ პირობის შესრულება მუსლიმანთა რელიგიური ცხოვრების კულმინაციაა, ეს ის მომენტია, როცა ისინი იკმაყოფილებენ ყველაზე ღრმა და ძლიერ წადილს — ალლაჰის სახლისა და მორწმუნეთა სულიერი ცენტრის, ქააბას მონახულებას. ამასთან

ერთად, ჰაჯობა მთელი მსოფლიოს მართლმორწმუნეთათვის უდიდესი სულიერი მოვლენაა, რომელიც ისლამური თქმულების მიხედვით, თავის დასაბამს იბრაჰიმის (ალლაჰმა დალოცოს) დროიდან იღებს და შემდეგ წმინდა მუჰამედით მტკიცდება. გამოსამშვიდობებელი მოლოცვის დროს ალლაჰის შუამავალმა მუჰამედმა თვითონ განსაზღვრა ჰაჯობის ძირითადი წესები, ასე იქცა ის შესასრულებლად მარტივ, მაგრამ მნიშვნელობით ყველაზე აქტუალურ ღვთისმსახურებად.

— ბატონო შამილ, ვიდრე უშუალოდ ჰაჯობასთან დაკავშირებულ, თქვენ შთაბეჭდილებებზე ვისაუბრებდეთ, გთხოვთ, მოკლე ექსკურსით თქვენი გენეალოგიური წარმომავლობის შესახებ გვიამბოთ.

— ჩემი ბაბუის ბაბუა ჩილ მემედი სოფელ თხილვანაში ხულოს რაიონის სოფელ ყადიოლლებიდან (ახლა: განახლება) ასულა და დამკვიდრებულია. მას ახლო ურთიერთობა ჰქონია აჭარის მმართველთან სელიმ ბეგ ხიმშიაშვილთან. ახლა სოფელ თხილვანაში ჩილ მემედის, ანუ ბოლქვაძეების მეშვიდე თაობა ცხოვრობს. მამაჩემის ბაბუას — მუსტაფას 25-წლიანი სწავლა-განათლება სტამბოლში ჰქონდა მიღებული. როგორც კი სოფელში დაბრუნებულია, იმ ღამესვე გარდაცვლილა.

თავისი ბაბუას გზა მამაჩემს — მემედ (ეფენდი) ბოლქვაძეს გაუგრძელებია, რომელსაც განათლება ასევე თურქეთის ქალაქებში, ყარსსა და ერზრუმში მიუღია. მთლიანობაში იქ 17 წელიწადს უსწავლია. სამშობლოში დაბრუნების შემდეგ დაქორწინებულია და 10 შვილი შესძენია. რევოლუციამდე მამას სოფელ თხილვანის მეჩეთის იმამად უმსახურია. მახსოვს, კომუნისტური მმართველობის წლებში ღვთისმსახურებას ის მალულად ასრულებდა. მას ქადაგება, ლოცვა-ვედრება და ალლაჰისადმი მსახურება არასდროს შეუწყვეტია.

— მამათქვენის დარიგებებიდან ყვე-

ლაზე მნიშვნელოვან შეგონებად რას მიიჩნევდით?

— მამა, შვილებს ყველას ერთნაირად გვარიგებდა: იყავით ღმერთისა და ქვეყნის მორჩილები, რასაც ყურანი გიბრძანებთ, შეასრულეთ, რასაც გიკრძალავს — მოერიდეთ, ყველა ადამიანის მიმართ გულკეთილი იყავით, მეზობლის სიხარული და ჭირი გაიზიარეთ, მშვიერი დააპურეთ, სტუმარი თბილად და ხელგაშლილად მიიღეთ, შვილებს ასწავლეთ და თუკი საშუალება მოგეცემათ, ჰაჯობაზეც წადითო.

— **ბატონო შამილ, რამ განაპირობა ქააბას ისლამის ცენტრად აღიარება, ან, თუნდაც, არაბეთის წმინდა მიწად ცნობა?**

— ეს განაპირობა უზენაესი ალლაჰის ნებამ, რაც წმინდა ყურანშია გაცხადებული. ისლამი არ ქადაგებს მოლოცვას არც ალლაჰის შუამავლის ღირსეული თანამიმდევრების საფლავებზე, არც სხვა წმინდა ადგილებზე და არც იქ, სადაც საოცრებები ხდებოდა. უზენაესი ღმერთი ჰაჯობის მოლოცვას ბრძანებს ქააბაში, რომელიც საუდის არაბეთის ქალაქ მექაში მდებარეობს. ქააბა დედამიწაზე ერთადერთი მეჩეთია,

რომელიც „ბეითულლაჰ“ანუ ღმერთის სახლის წოდებას ატარებს. მექა და მედინა კი ის ადგილებია, სადაც, თითქმის, ყველა შუამავალს მოუხდა გარკვეული დროის განმავლობაში ყოფნა. უზენაესმა ალლაჰმა დააფასა შუამავალ იბრაჰიმის მისდამი ერთგულება და ეს სახლი თავისად აირჩია, გადააქცია რა ის ისლამის ეპიცენტრად. ეს ის ადგილია, საითკენაც მუსლიმანები სახეს მიაპყრობენ და დღეში ხუთი დროის ნამაზს ლოცულობენ. დღევანდელი მუსლიმანებიც ისე ასრულებენ ჰაჯობას, როგორც ამას თავის დროზე ჯერ შუამავალი იბრაჰიმი (ალლაჰმა დალოცოს),ხოლო შემდეგ შუამავალი მუჰამედი (სელლელლაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ) ასრულებდნენ.

— მამათქვენი თავისი დროის სახელგანთქმული, ბრძენი და ღრმადმორწმუნე ღვთისმსახური ყოფილა. ის სოფლის თავკაცისა და ხევისბერის როლებსაც ითავსებდა, მრავალი საჭირობოროტო საკითხი დადებითად სწორედ მისი ჩარევით მოგვარებულა. რას მიიჩნევდა რწმენის ყველაზე მნიშვნელოვან ატრიბუტად?

— ყოველდღიურად ხუთი დროის ნამაზის ლოცვა მისთვის უპირველესი საქმე იყო. ალლაჰისადმი ლოცვა-ვედრებას მთელი გულისყურით ალავლენდა. სოფელში სახელი ისე ჰქონდა განთქმული, რომ უიმისოდ არც ერთი საკითხი წყდებოდა, მთავრობის წარმომადგენლებიც კი მის აზრს პატივს სცემდნენ.

ერთხელ ზაფხულში მე და ჩემი ძმები ჭალაში ბალახს ვცელავდით. მაღლმოსილი რამაზნის თვე იდგა, სიცხეში სხეულზე ოფლის ოხშივარი აგვდიოდა, გვშიოდა, გვწყუროდა და პირს არ ვიხსნიდით. ბავშვურმა ცდუნებამ მამაჩემზე შემაბედინა:

მამაჩემო, ძალიან ცხელა, მოგვშივდა, მოგვწყურდა, არ შეიძლება ახლა მარხვა შევწყვიტოთ და ზამთარში — იანვარში ვიმარხულოთ-მეთქი?! მამა არც დაფიქრებულა, სახეზე ღიმილმოფენილმა ისე მიპასუხა: „არა, შვილო, მარხვის დრო ახლაა, ახლა იმარხულე და ჭალა იანვარში მოცელეო!“ მე ისე მემძიმა ეს ნათქვამი, დღესაც ვნანობ, რომ ვერ მოვითმინე ასეთი კითხვა შევკადრე.

— ბატონო შამილ, მამათქვენი თუ იყო ნამყოფი ჰაჯობაზე?

— არა, იმ წლებში ჩვენი ქვეყნის საზღვრები ჩაკეტილი იყო, მრავალშვილიან ოჯახში არც იმის საშუალება გვქონდა მამა უცხოეთში გაგვეგზავნა, თუმცა მას თურქეთში იმდენი მეგობარი ჰყავდა, მათ რომ დაკონტაქტებოდა — ყველაფერს მოუხერხებდნენ. ისე სულ იმის ნატვრაში იყო, ქააბა საკუთარი თვალი ეხილა. ზოგჯერ ხაზის რადიოთი უცხოურ არხებზე ლოცვებს ისე გულისყურით უსმენდა, მთელი ოჯახი ვირინდებოდათ, მამა შვილებისთვის ცოცხალი აკადემია იყო.

— ბატონო შამილ, ჰაჯობაზე ბევრი რამ დაწერილა, დღევანდელი მასმედია და საინფორმაციო წყაროები ასეთი მასალებით უხვად ამარაგებენ მუსლიმ მორწმუნეებს. მინდა ჰაჯობის თემა თქვენი აქტიური დახმარებით ფსიქოლოგიურ ჭრილში, სულ სხვა რაკურსით წარმოვადგინო. ჩვენს მკითხველს შთაბეჭდილებების გაზიარება უფრო ნაადგება, დაინტერესებს და დააფიქრებს კიდევ. როგორ მიიღეთ ცნობა იმის შესახებ, რომ ჰაჯობაზე მიემგზავრებოდით?

— სიხარულით მეცხრე ცას ვენიე, არ მჯეროდა, ვერ წარმომედგინა, თუ ეს ბედნიერება მერგებოდა წილად. ჭამა-სმაზე

— ყოველდღიურად ხუთი დროის ნამაზის ლოცვა მისთვის უპირველესი საქმე იყო. ალლაჰისადმი ლოცვა-ვედრებას მთელი გულისყურით ალავლენდა. სოფელში სახელი ისე ჰქონდა განთქმული, რომ უიმისოდ არც ერთი საკითხი წყდებოდა, მთავრობის წარმომადგენლებიც კი მის აზრს პატივს სცემდნენ.

გული აღარ მიმდიოდა, წასვლამდე რამდენიმე დღეს ნორმალურად არ მიძინია, ლოგინში ვბორგავდი, ვერ ვისვენებდი, საგანგებოდ მოვემზადე. ისეთი შეგრძნება მქონდა, თითქოს საიქიოს უნდა მემოგზაურა, ვცდილობდი ფაქიზი სულიერი გრძნობებითა და სპეტაკი სახით ვსტუმრებოდი უზენაესი ალლაჰის სახლს. წინასწარი განცდები თურმე საჭირო ყოფილა კიდევ, იმისათვის, რომ, რაც იმ დღეებში არაბეთის წმინდა მიწაზე ხდება, ჩვენს თვალსა და ყურს არაფერი გამოეპაროს

— **რა განსაკუთრებული ნიშნებით დაახასიათებდით არაბეთს, წმინდა მიწას, მექასა და მედინას?**

— ამისათვის სიტყვები, ნამდვილად, არ მეყოფა. ეს, ალბათ, შთაბეჭდილებათა მთელი კასკადია.. საუდეთის არაბეთი არის ქვეყანა, საითკენაც დედამიწის ოთხივე კუთხიდან ადამიანები — ქალი თუ კაცი — სახმელეთო, საჰაერო თუ საზღვაო ტრანსპორტით მიემგზავრება და უკან არავენ იხედება. ჰაჯობის მოგზაურობა მილიონობით ადამიანს ისეთ გრძნობას უჩენს, თითქოს, ყველა ადამიანი ერთი დედის ნაშობი, ერთი ძუძუთი ნაკვები იყოს. აქ უფროს-უმცროსობის ისეთი დისტანციაა, ენით ვერ აღწერ, ათასობით, ერთი გზით მიმავალი, ადამიანი, მიუხედავად, ენობრივი ბარიერისა, ისე იოლად უგებს და უთანა-

გრძნობს გამომეტყველებით ერთმანეთს, თითქოს ყველა ერთი ოჯახის შვილი იყოს. ხალხის უწყვეტ ნაკადად დინება მეგაპოლისების (უდიდესი ქალაქები) გზატკეცილებს მოგაგონებს.

— **ბატონო შამილ, რა გრძნობა დაგეუფლათ ქააბასთან პირისპირ დგომისას?**

— თავი სიზმარში მეგონა, ყოველგვარი გადაჭარბების გარეშე გეტყვით, რომ ქააბა მართლაც ღვთაებრივი ცენტრია. მე თუ ამ ქვეყნის შვილი ვიყავ, ან სადმე მეცხოვრა, აღარ მახსოვდა. აქ მეფეს, პრეზიდენტს, მინისტრს, დედოფალს — გლეხს, მონას, მოახლეს ერთმანეთისგან ვერ გაარჩევ. ყველა ერთი ფენის ადამიანი გგონია, თეთრი ფერის ტანსაცმელი — ე.წ. „იჰრამი“ ისეთ გარემოში გარდაგსახავს, თავი საიქიოში გგონია. მე პირადად ისეთი შეგრძნება დამეუფლა, მინდოდა ხმამალა მეტირა. არა, არ გეგონოთ ვაზვიადებდე. ქააბა ნამდვილად ისლამის ცენტრის შთაბეჭდილებას ტოვებს, თითქოს მზის ყველა სხივი „ჰაჯერულ ესვედს“ (შავ ქვას) დასცქერის და დედამიწის მთელი სიძიმე მექას აწევს.

— **ბატონო შამილ, ისე საუბრობთ, ძალიან გამიტაცეთ და ამიტომ, ნამდვილად, ვინატრებდი ასეთ განცდებს, მაგრამ „მაინც, მინდა გკითხოთ, ყველაზე უფრო რამ გაგაკვირვათ?**

— ამისათვის სიტყვები, ნამდვილად, არ მეყოფა. ეს, ალბათ, შთაბეჭდილებათა მთელი კასკადია.. საუდეთის არაბეთი არის ქვეყანა, საიტკენაც დედამიწის ოთხივე კუთხიდან ადამიანები — ქალი თუ კაცი — სახმელეთო, საჰაერო თუ საზღვაო ტრანსპორტით მიემგზავრება და უკან არავინ იხედება. ჰაჯობის მოგზაურობა მილიონობით ადამიანს ისეთ გრძნობას უჩენს, თითქოს, ყველა ადამიანი ერთი დედის ნაშობი, ერთი ძუძუთი ნაკვები იყოს. აქ უფროს-უმცროსობის ისეთი დისტანციაა, ენით ვერ აღწერ, ათასობით, ერთი გზით მიმავალი, ადამიანი, მიუხედავად, ენობრივი ბარიერისა, ისე იოლად უგებს და უთანაგრძნობს გამომეტყველებით ერთმანეთს, თითქოს ყველა ერთი ოჯახის შვილი იყოს. ხალხის უწყვეტ ნაკადად დინება მეგაპოლისების (უდიდესი ქალაქები) გზატკეცილებს მოგაგონებს.

— ამ შეკითხვას ველოდი, თვით ქაბა და ჰაჯობის ყველა რიტუალი საოცრებაა. საკვირველია, სხვადასხვა რასისა და თანამდებობის ადამიანთა ერთი ქოლგის ქვეშ, ერთადერთი მიზნით — ალლაჰთან სასაუბროდ გაერთიანება. აქ მომლოცველები ისეთი გულმოდგინებით, რუდუნებით,

ისეთი სევდიანი თვალებით აღაპყრობენ ხელებს, თითქოს აქაურობის მთელ მადლს თითოეული მაგნიტივით იზიდავდეს, ისეთი მონდომებით ლოცულობენ და ევედრებიან გამჩენს, გულს აგითრთოლებს, ზოგი ლოცვით ლამის გაფრენას ცდილობს, ზოგი იმდენ ხანს რჩება სეჯდეზე, გეგონება დროის ათვლა შეჩერებული აქვსო, ზოგი ისე ჩასჭიდებია ქაბას, თითქოს მის ადგილიდან მოგლეჯას ცდილობს. აქ დაღლა არ არსებობს, აქ ადამიანის ტვინი სულ სხვა განზომილებით მუშაობს, ალლაჰის ერთგული მსახურები სულ სხვა სამყაროში გრძნობენ თავს. არ შეიძლება, აქ მოხვედრილმა ადამიანმა თავი ახალშობილად არ იგრძნოს და ჰაჯობის შემდგომ ამქვეყნიურ ცხოვრებაში დროის ახალი ათვლა არ დაინდოს.

— **ბატონო შამილ, ცოტა რამ არაფატის მთის შესახებაც გვიამბეთ.**

— არაფატის მთა თეთრსამოსიანი ადამიანებით იფარება. მლოცველები ისეთი ემოციით იტვირთებიან, თითქოს ფეხებზე ბორკილები ედოთ, მოჩანს ცად აპყრობილი მილიონობით ხელი. აქაურობა განკითხვის მოედანს მოგაგონებს, ადამიანები სასონარკვეთილი მოძრაობენ, ზოგი ზის და ლოცულობს, ზოგი განმარტოებულია და თავისთვის ჩურჩულებს. აქ ისეთი აურაა, თითქოს ყველა თავის განაჩენს ელოდება. თვალი ვერ წვდება ჰორიზონტს, მორწმუნეთა გაოფლილ სახეებს უდაბნოს ცხელი სიო ესაღბუნება.

— წმინდა მუჰამედ შუამავლის მიერ ჩამოყალიბებულ, პირველ ისლამურ ქალაქ, მედინას შესახებ რას გვეტყოდით?

— მედინას დანახვაზე ბავშვივით ავტირდი, თითქოს გული დამეძრა ადგილიდან და უნდა ამომვარდნოდა. აქ „მესჯიდი ნებევი“ მოვინახულეთ, ვილოცეთ და ალ-ლაჰისადმი ვედრება აღვავლინეთ, შემდეგ მუჰამედ შუამავლის (სელლელლაჰუ ალეიჰი ვე სელლემ) საფლავი მოვინახულეთ, იქვე განისვენებენ კეთილშობილი აბუ ბაქრი და წმინდა ომარი, გარეთ, „ჯენ-ნეთულ ბააყის“ სასაფლაოზე წმინდა ოსმანის საფლავიც ვნახეთ. მედინა, თითქოს, განსაკუთრებული სულით სუნთქავს, აქაც გრძნობათა უხვი მოძალეაა, მლოცველები ანგელოზებს ემსგავსებიან, მათ თვალებზე შიშნარევი ცრემლები კიაფობს, ბედნიერი ადამიანი იმიტომ ვარ, რომ ისლამის რწმენამ ასეთ სიმაღლეზე ამიყვანა. ადამიანებო, მოგინოდებთ, გონს მოდით, გაემგზავრეთ ჰაჯობაზე, ჩაისუნთქეთ მექა-მედინას წმინდა ჰაერი, დალიეთ ზემზემის წყარო, განიწმინდეთ გულები ბოროტებისგან, გასპეტაკდით სულიერად, იხეიმეთ ახალშობილობა, მიენდეთ უზენაეს ალლაჰს, მის წმინდა შუამავალს — მუჰამედს და მოიპოვეთ სამოთხის მარადიული ნეტარება.

— თქვენ, ერთი კი არა ათასამდე მოწაფე გყოლიათ, მათთან მუშაობას დღესაც აგრძელებთ, იქონია თუ არა გარკვეული

გავლენა თქვენს მუშაობაზე ჰაჯობაზე მოგზაურობამ და როგორ რჩევებს მისცემდით ახალგაზრდა მორწმუნეებს?

— რა თქმა უნდა, ნათქვამია: „ათასჯერ გაგონილს ერთხელ ნანახი სჯობიაო.“ მას შემდეგ შთაბეჭდილებებით დამუხტული ვიძინებ და ვიღვიძებ. ჰაჯობიდან დაბრუნებულ ადამიანს, ალბათ, ასი თვალი და ასი ყური აქვს, ეს ისეთი სულიერი სისპეტაკე და ამაღლებაა, წუთისოფლის საზრუნავზე მეტად მარადიული ცხოვრებისთვის მზადება გიპყრობს. ადამიანის ამქვეყნიური მისიაც ეს არის — მორთოს, გაამშვენიეროს დედამიწა, ამქვეყნადაც კაცურად იცხოვროს და იმქვეყნადაც ღირსეული ადგილი დაიჭიროს.

— ბატონო შამილ, მგონი, საინტერესო დიალოგი გამოგვივიდა, თქვენ მიერ ღვთისმასახურების ასეთი დონით გამოვლინებას, ალბათ, ნებისმიერი მორწმუნე გაითავისებს და კიდევ ერთხელ დაფიქრდება. დაბოლოს, რას უსურვებდით ჩვენი ჟურნალის — „ახალი მთვარის“ მკითხველებს?

— მშვიდობას, სულიერი წრთობის სკოლის წარმატებით დამთავრებას, ამქვეყნიურ მადლს და სულიერ სიმშვიდეს, ჰაჯობის მომლოცველთა ვედრება და ქააბას ქოლგა ჰფარავდეს თითოეულ მუსლიმს!

ჰაჯობა და უძრეა

ზეზუტ სოჭრეჲანიბე

„ელ ჰაჯჲ“ არაბული სიტყჲაა და ქართულად მიმართულებას, მონახულებას ნიშნავს. ისლამში მისი მნიშვნელობა არის წლის განსაზღვრულ დროს (მთვარის კალენდრით ზილჰიჯჲეს თვეში) იჰრამის (ორი შეუკერავი თეთრი ნაჭერი) ტანსაცმლით შემოსვა. არაფატზე დგომა, ქაბასა და მის გარშემო არსებული წმინდა ადგილების მონახულება. ადამიანს, რომელიც განსაზღვრულ დროში ამ ადგილებს მოინახულებს, ჰაჯი ჰქვია.

.ჰაჯობა, რომელიც ისლამის ხუთი ბურჲიდან ერთ-ერთია, ფიზიკურად და მატერიალურად შესასრულებელი ღვთისმსახურებაა. იგი შუამავალთა უწყვეტი ჯაჭვის პირველი რგოლიდან წმინდა ადამიდან დაწყებული ბოლო შუამავალამდე მოღწეული რიტუალია. ის სიცოცხლეშივე განკითხვის დღის შესახებ დაგვაფიქრებს და სიკვდილამდე ბევრ საიქიო საიდუმლოს გვასწავლის, ქცევისა და საუბრის სტილს გვიჩვენს,

ძმობის გრძნობებს გვიძლიერებს, ცოდვებისგან გვათავისუფლებს და ამქვეყნიურ ცხოვრებას უკეთესობისკენ გვიცვლის.

მატერიალური შესაძლებლობების მქონე ადამიანისთვის სიცოცხლეში ერთხელ ჰაჯობის შესრულება აუცილებელი მოვალეობაა (ფარდია). უზენაესი ალლაჰი წმინდა ყურანში ბრძანებს: „ალლაჰი ავალდებულებს იმ ადამიანებს, ვისაც ამის შესაძლებლობა აქვთ, ჰაჯობა შეასრულონ“ (სურა ალი იმრანი, აიათი 97). წმინდა შუამავალს ჰაჯობის ღვთისმსახურების რიტუალის შესრულება მუსლიმებისთვის თვითონ უსწავლება. წმინდა შუამავალს ჰკითხეს:

–რომელია მორწმუნისთვის ყველაზე კარგი ქმედება?

–ალლაჰისა და მისი შუამავლისადმი რწმენა.

-კიდევ რომელია?

-ალლაჰის გზაზე ბრძოლა.

-კიდევ?

-ჰაჯობა, თუ ის მიღებულია.

ნმინდა შუამავალი ასევე ბრძანებს;

“ვინც ცუდი სიტყვის უთქმელად და ცოდვის ჩაუდენლად ჰაჯობას აღასრულებს, ის სახლში ახალშობილივით უცოდველი დაბრუნდება” (ბუჰარი, ჰაჯი, 400)

ჰაჯობა ადამიანს ფარძად რომ დაეკისროს ამისათვის იგი შემდეგ პირობებს უნდა აკმაყოფილებდეს.

- ❖ უნდა იყოს ფიზიკურად ჯან - რთელი, სრულწლოვანი და თავისუფალი
- ❖ უნდა ჰქონდეს მგზავრობის უნარი
- ❖ ჯანმრთელობის მხრივ არ უნდა ჰქონდეს პრობლემები.
- ❖ უნდა ჰქონდეს ოჯახის მატერ - ალური უზრუნველყოფის უნარი.
- ❖ დაცული უნდა იყოს მის უსაფრთ - ოება.

უმრა ნებაყოფილებითი რელიგიური ღვთისმსახურებაა, რომელსაც არ გააჩნია განსაზღვრული დრო. უმრა შემდეგი ძირითადი რიტუალისგან შესდგება. ესენია: იჰრამის ჩაცმა, ქააბას შვიდჯერ გარსშემოვლა, „ტავაფი“ ორი მუხლი ნამაზის ლოცვა, საფასა და მერვეს გორებს შორის შვიდჯერ მიმოსვლა „სალი“ და ბოლოს თმის შეჭრა.

უმრას შესრულება მატერიალური შესაძლებლობების მქონე მუსლიმთათვის სუნ-

ნეთია, ასეთმა პიროვნებამ ეს რიტუალი თავის სიცოცხლეში ერთხელ მაინც უნდა შეასრულოს. უზენაესი ალლაჰი ყურანში ბრძანებს; “უმრას ღვთისმსახურება უმრამდე ჩადენილი ცოდვების გამოსასყიდია”. უმრის შესრულება წლის ნებისმიერ დროს შეიძლება, მხოლოდ ჰაჯობის დღეებში, ზილჰიჯეს თვის 9-13 რიცხვებში, ე.ი. არაფასა და ყურბან ბაირამის დღეებში მექრუჰი ანუ მოუწონარია.

გამომდინარე იქიდან რომ უმრა რელიგიური რიტუალებით ძალზე ნააგავს ჰაჯობას, ამიტომაც მას, სხვანაირად, “პატარა ჰაჯობასაც” უწოდებენ.

უმრა მოიცავს შემდეგ რიტუალებს.

- ❖ მიყათთან (ჰარემის ტერიტორიის გარეთ) იჰრამს ვიცვამთ და უმრას შესასრულებლად მიზანს ვისახავთ.
- ❖ ქააბას შვიდჯერ გარს ვუვლით „ტავაფი“
- ❖ შემდეგ ორ მუხლ ნამაზს ვლოც - ლობთ.
- ❖ საფასა და მერვეს შორის საღის ვასრულებთ (ამ გორაკებს შორის შვიდჯერ მი-მოსვლა)
- ❖ თმას ვიჭრით ან ვიმოკლებთ.

ამ რიტუალების დამთავრების შემდეგ უმრა სურულფასოვნად შესრულებული ითვლება.

აშურა და მისი მნიშვნელობა

ზურაბ მიძელაძე

აშურა არაბული სიტყვაა და ქართულად მეთეს ნიშნავს აშურა ჰიჯრის კალენდრის პირველი თვის, მუჰარრემის მეთე დღეა და, გამომდინარე იქიდან, რომ ამ დღეს ყოვლისშემძლე ღმერთმა ათ შუამავალს ათი სხვადასხვა სახის წყალობა მოუვლინა და ამ დღის სინმინდე ასე განამტკიცა, იგი უზენაესი ალლაჰისთვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია.

მუსლიმი ადამიანის მიერ აშურის დღეს მარხვის დაცვა არასავალდებულო (ნაფილე) ღვთისმსახურებათაგან ერთ-ერთია.. ეს დღე ქრისტიანებისა და იუდეველებისთვისაც მადლმოსილ დღედ ითვლება და მას ისინიც პატივს მიაგებენ. უკეთილშობილესმა შუამავალმა, როდესაც იგი შუქმოფენილ მედინაში ჰიჯრითი გადავიდა და გაიგო, რომ მედინას მკვიდრი იუდეველნი ამ დღეს მარხვაში ატარებდნენ, მათ ჰკითხა: „ამ დღეს რატომ მარხულობთ?“ იუდეველებმა მიუგეს: „ეს დღე ჩვენთვის იმიტომ არის მნიშვნელოვანი, რომ ამ დღეს ღმერთმა მუსა შუამავალი მტერებისგან დაიცვა და ფარაონს წყალში დახრჩობით ბოლო მოუღო, ხოლო თავად წმინდა მუსა შუამავალმა გამჩენ ღმერთს მადლობა ამ დღის მარხვაში გატარებით გადაუხადა.

ამის შემდეგ წმინდა შუამავალმა ბრძანა: „თუ ასეა, მუსას სუნნეთის შესრულება და მისდამი პატივის მიგება თქვენზე უფრო მეტად ჩვენ გვევალება“, ამ დღეს მარხვა დაიცვა და თანამიმდევარებსაც ამისკენ მოუწოდა. აბდულლაჰ იბნ აბბასის გადმოცემის მიხედვით, წმინდა შუამავალი ბრძანებს: „აშურის დღე მარხვაში გაატარეთ,

მაგრამ ამ ღვთისმახურებაში იუდეველებს რომ არ დაემსგავსოთ, აშურამდე ერთი დღით ადრე ან ერთი დღის შემდეგაც მარხვა დაიცავით.” (აჰმეთ ბინ ჰანბელ 1-241)

აბუ ჰურიერას გადმოცემის მიხედვით, ალლაჰის შუამავალი ამბობდა: „რამაზნის შემდეგ ყველაზე მაღლიანი მარხვა, ღვთიურ თვეში, მუჰარრემში შენახული მარხვაა!“

აშურის დღეს გარდა მარხვისა, რეკომენდირებულია სხვა კეთილი საქმეების გაკეთება. მაგალითად: ნათესავების მონახულება და მათი გულების მოგება. წყალობის გაცემა, ოჯახის წევრების გახარება და მთელი სხეულის განზანავა.

მუჰარრემის თვეში ორ მნიშვნელოვან რელიგიურ დღესასწაულს ვხეივობთ-ყურბან ბაირამსა და აშურას. ისევე როგორც ყურბან ბაირამის დროს შეწირული ხორცის გაცემა, ასევე აშურის დღეს მომზადებული კერძის სხვისთვის გაზიარება ყველა მუსლიმს დიდ მაღლად ეწერება.

როგორც ყურბნის ხორცი ასევე აშურის კერძიც ურთიერთთანადგომისა და სიყვარულის აშკარა გამოხატულება და ხვადისა და ბარაქის სიმბოლოა.

როგორც ვიცით, წმინდა ნუჰ(ნოეს) შუამავლის გემზე ყოველი ცოცხალი არსებიდან მხოლოდ თითო წყვილი იმყოფებოდა. წყლის სტიქიისგან გადარჩენის შემდეგ, ყველა მათგანმა მათ ხელთ არსებული საკვები ერთად შეკრიბა. ისინი ასეთნაირი ურთიერთდახმარებით ცდილობდნენ ისინი შიმშილობისგან თავის დაღწევას.

ადამიანების მიერ საუკუნეების განმავლობაში შენარჩუნებულ ტრადიციას დღესაც, თითქმის, პირვანდელი სახით პატივს მივადგებთ.

ძვირფასო მკითხველო! ნელს ესწმინდა დღე 16 დეკემბერს აღინიშნება. მოგილოცავთ ყველა მორწმუნეს და გისურვებთ სულიერ სიმშვიდეს! დაე. ალლაჰი იყოს თქვენი მფარველი!

ისლამადელი პერიოდი – უძეგრების ხანა

თემურ გოგაძე
(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

სამყაროს უკანასკნელი შუამავლის დაბადებამდე მთელი მსოფლიო შემზარავ, სულიერ წყვდიადს მოეცვა. ადამიანები უსაზღვროდ გაბოროტებული იყვნენ. უზენაესი ალლაჰის მიერ გარდმოვლენილი რელიგიები ხალხს მივიწყებული ჰქონდა გამჩენი ღმერთის კანონები ამქვეყნიური სიკეთეებისადმი დაუოკებელ და ეგოისტურ სწრაფვებს შეეცვალა ადამიანთა ველური დესპოტიზმის გამო ყველა არსება უკიდურესად შეწუხებული იყო

სიმშვიდის, ბედნიერებისა და სიხარულის ერთადერთი წყარო „თევზიდი“ - „ერთი ღმერთის რწმენა“ დამშრალიყო. ურწმუნოების ქარიშხალს გულებიდან ჭეშმარიტი რწმენა ამოეგლიჯა და მის ნაცვლად იქ კერპთაყვანიცმცემლობა ჩაენერგა. მივიწყებული იყო გამჩენი ღმერთის მიერ მუსა შუამავალზე გარდმოვლენილი რჯული, ხოლო ამ რჯულის კანონების შემცველი წმინდა წიგნი — თორა მოკვდავთა მსახვრალ ხელს ძირფესვიანად შეეცვალა. ისრაელის შვილები ერთმანეთს გად-

ამტერებოდნენ. ისა (იესო) შუამავალზე გარდმოვლენილი რჯულს, ჭეშმარიტ რელიგიასთან ცოტა რამლა ჰქონდა საერთო. ეგვიპტეში სახეშეცვლილი თორას კანონები, ხოლო ბიზანტიაში დამახინჯებული ქრისტიანობა ბატონობდა. ირანში ზოროასტრიზმის მიმდევართა ცეცხლი ზუსტად ათასი წელი ჩაუმქრალად ენთო. ჩინეთში კონფუციზმი, ხოლო ინდოეთში ბუდიზმის მსგავსი გამონაგონი (არალვითური რელიგიები) აგრძელებდნენ ხალხების გამჩენი ღმერთისგან დაშორების საქმეს. არაბი ხალხი ყველაზე მეტად იყო გზააცდენილი. მათ უზენაესი ალლაჰის უძვირფასეს სახლ, ქააბში სამას სამოცამდე კერპი მოათავსეს. აქ დესპოტიზმი უკანასკნელ ზღვარს აღწევდა და ამორალურობა მისაბამ მაგალითად იყო ქცეული.

არაბეთი რელიგიური, მორალური, საზოგადოებრივი და პოლიტიკური გადასახედიდან, სრულ განუკითხაობაში იყო ჩაძირული. ამ უმეცრების ხანად ნოდებულ ეპოქაში, ტომებად დაყოფილი ხალხი

სამყარო მონყენილი, ცოცხალი არსებები ნაღვლიანი, გულები კი სევდიანი იყო. სახეებს სიცილი დავიწყებოდათ. ადამიანებს, ჯოჯოხეთისგან გადამრჩენი გმირი სჭირდებოდათ. მეექვსე საუკუნეში, როდესაც მთელი სამყარო დანისლული იყო ცრუმორწმუნეობითა და რელიგიური ფანატიზმით, აღმოსავლეთის ცის კაბადონზე გამოჩნდა შუქურა, რომელმაც ჭეშმარიტი რწმენის, ჰუმანიზმის, კაცთმოყვარეობის, ურთიერთპატივისცემისა და სიყვარულის მოახლოება გვაუწყა.

ზოგადად მომთაბარე ცხოვრებას ეწეოდა. ერთმანეთთან მუდმივი კონფლიქტის მდგომარეობაში მყოფი არაბი ტომები თავდასხმასა და ძარცვას საარსებო წყაროდ მიიჩნევდნენ. ასეთ პირობებში არც საზოგადოებრივი წესრიგი არსებობდა. გარდა ამისა ყველგან ლოთობა, აზარტული თამაშები (ყუმარი), მრუშობა, ქურდობა, უსამართლობა, ტყუილი და ამორალურობა მეფობდა. დესპოტიზმი და ძლიერის მიერ სუსტის ჩაგვრა ცხოვრების წესად ქცეულიყო. ქალი, როგორც უბრალო ნივთი ისე იყიდებოდა. ხალხის ერთი ნაწილი ქალიშვილების შეძენას უბედურებად და ცხოვრების შავ ლაქად თვლიდა. ასეთმა საშინელმა შეხედულებამ იმ დონეს მიაღწია, რომ პატარა ქალიშვილებს, სილაში ამოთხრილ ორმოებში ცოცხლად აწვენდნენ და, მიუხედავდ იმისა, რომ ეს უმწეო არსებები მამებს „მამიკო! მამიკო!“-ს - ეძახდნენ, ყელზე ეხვეოდნენ და მწარედ კიოდნენ, მათ მაინც არავინ იბრალებდა, ზევიდან მიწას აყრიდნენ და სასიკვდილოდ გამეტებული, ცოცხლად მარხავდნენ, ხოლო ასეთ საქციელს გმირობად თვლიდნენ. აქედან გამომდინარე, იმდროინდელ ადამიანებში გულისხმიერება, თანაგრძნობა, სიკეთე, სამართალი და მსგავსი ჰუმანური თვისებები თითქმის აღარ არსებობდა.

მიუხედავად ასეთი ვითარებისა, აღნიშნულ ეპოქაში არაბეთში ლიტერატურა და მჭერმეტყველება მაღალ დონეზე ოყო განვითარებული და მათ დიდი ყურადღება ექცეოდა. პოეტებსა და პოეზიას დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდნენ. ძლიერი პოეტი ტომში დიდი ავტორიტეტით სარგებლობდა. გარკვეულ პერიოდულობით ბაზრობები იმართებოდა, მხატვრული კითხვისა და

ორატორული გამოსვლების შეჯიბრებები ტარდებოდა. გამარჯვებულთა ლექსები და სიტყვები ქააბას კედელზე იკიდებოდა. უმეცრების ხანაში ქააბას კედელზე განთავსებულ, ყველაზე ცნობილ შვიდ ლექსს „ელ მუალლაყათუ სებლე“ - ანუ „შვიდი საკიდარი“ ეწოდებოდა.

იმდროინდელ არაბეთში ხალხი რწმენის მხრივ, სხვადასხვა ნაწილად იყო დაყოფილი. ნაწილი სრულიად ურწმუნო იყო, ამქვეყნიური ცხოვრების გარდა არაფრის სჯეროდა. ნაწილს კი - უზენაესი ალლაჰისა და განკითხვის დღის სწამდა, მაგრამ ადამიანთაგან შუამავალი რომ უნდა მოვლენილიყო, ამას არ იჯერებდა. ნაწილს ალლაჰისა სწამდა, ხოლო განკითხვის დღისა — არა. უფრო დიდმა ნაწილმა კი უზენაესი ალლაჰს უღალატა და კერპებს დაუწყო თაყვანისცემა. ყოველი ურწმუნო, ოჯახში თითო კერპს ინახავდა.

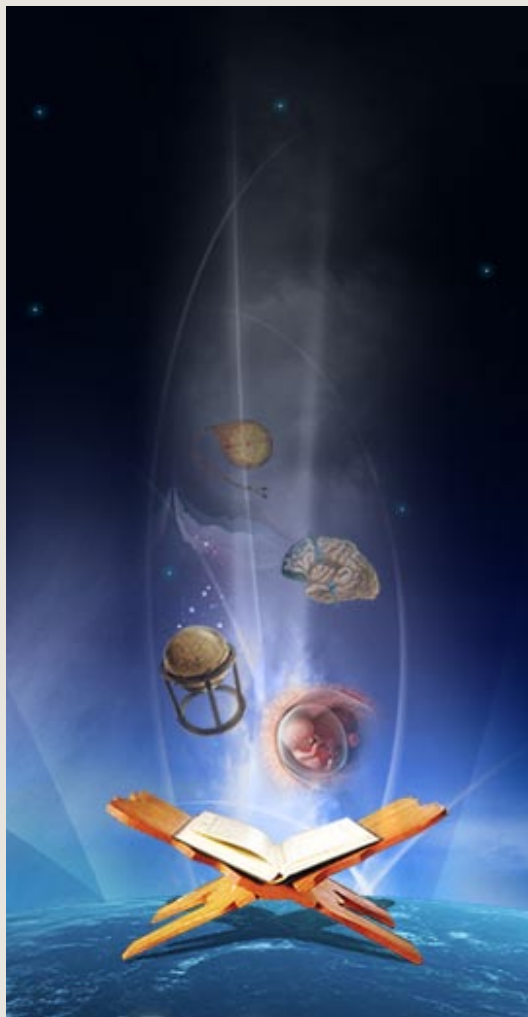
გარდა ამისა, წმინდა იბრაჰიმის რჯულის მატარებელი „ჰანიფებიც“ იყვნენ, რიმლებსაც უზენაესი ალლაჰის სწამდა და კერპებისგანაც შორს იდგა. შუამავალ მუჰამედის მამა აბდულლაჰი, ბაბუა აბდულმუტტალიბი, დედა და სხვები ამ რწმენის მიმდევრები იყვნენ.

მობრძანება (დაბადება)

სამყარო ჩაბნელებული იყო, ირგვლივ წყვდიადი სუფევდა, ადამიანებს ყოვლის გამჩენი უზენაესი ალლაჰის რწმენა და მსახურება მიეტოვებინათ. უმეცრებისა და დაბნეულობისაგან ადამიანის ხელით გამოთლილ ქვებისა და ხისგან ნაკეთებ კერპებს სცემდნენ თაყვანს.

სამყარო მოწყენილი, ცოცხალი არსებები ნაღვლიანი, გულები კი სევდიანი იყო. სახეებს სიცილი დაეიწყებოდათ. ადამიანებს, ჯოჯოხეთისგან გადამრჩენი გმირი სჭირდებოდათ. მეექვსე საუკუნეში, როდესაც მთელი სამყარო დანისლული იყო ცრუმორწმუნეობითა და რელიგიური ფანატიზმით, აღმოსავლეთის ცის კაბადონზე გამოჩნდა შუქურა, რომელმაც ჭეშმარიტი რწმენის, ჰუმანიზმის, კაცთმოყვარეობის, ურთიერთპატივისცემისა და სიყვარულის მოახლოება გვაუწყა.

571 წელს 20 აპრილს, რეზიულ ევგელის მეთორმეტე ღამეს, ორშაბათს განთიადისას, მექქაში დაიბადა ადამიანთა შორის უკეთილშობილესი და გამჩენი ღმერთისთვის მის შუამავალთა შორის უსაყვარლესი, წმინდა მუჰამედი. ქვეყნიერება მისი მობრძანებით გამოცოცხლდა, წყვდიადს კი უცებ ნათელი მოეფინა

წმინდა მუჰამედს მამა დაბადებამდე ექვსი თვით ადრე, ხოლო დედა მაშინ გარდაეცვალა როცა იგი ექვსი წლის იყო. ამის შემდეგ ობლად დარჩენილ მუჰამედს ბაბუა აბდულმუტტალიბი ზრდიდა. ფრიად სამწუხაროა, მაგრამ ფაქტია, რომ იგი დაბადებიდან ობლად იზრდებოდა და, შეიძლება ითქვას, რომ ხელმეორედ მაშინ დაობლდა, როცა საყვარელი ბაბუაც გარდაეცვალა. მისი აღზრდა და მფარველობა ამის შემდეგ ბიძა ებუ ტალიბმა იკისრა. . ოცდახუთი წლის ასაკში მან ორმოცი წლის ქვრივ ქალზე, ძვირფას ხატიჯზე იქორწინა და მასთან ერთად ბედნიერ და მშვიდ კერას ჩაუყარა საფუძველი. ოცდათხუთმეტი წლის ასაკიდან იგი ყოველწლიურად, რამაზანის თვის ბოლო ათ დღეს ჰირას გამოქვაბულში განმარტოვდებოდა და მთელ დროს უზენაეს გამჩენის შესახებ ფიქრში ატარებდა. ორმოცი წლის ასაკში, რამაზანის თვეში, სავარაუდოდ ოცდამეშვიდე ღამეს შუქმოფენილ მთაზე (ჯებელინური), ჰირას გამოქვაბულში მას ჯებრაილ მთავარანგელოზი გამოაცხადა და პირველი ხუთი აიათი ზეშთააგონა.

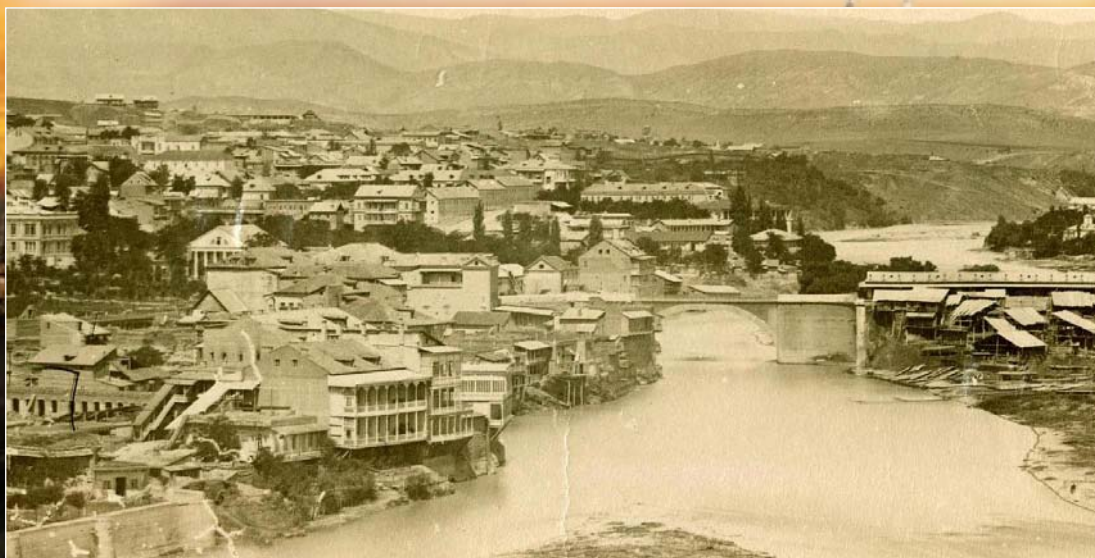
„იკითხე შენი ღმერთის სახელით, რომელიც (ყოვლის)გამჩენია. (მან) ადამიანი შედედებული სისხლისგან გააჩინა. იკითხე! შენი ღმერთი ყოვლადმწყალოებლია, რომელმაც (ადამიანს) ასწავლა კალმით წერა და ის, რაც არ იცოდა.“ ამის შემდეგ მას შუამავლობის ღვთიური მისია დაეკისრა. სწორედ ჰირას გამოქვაბულში ამოვიდა ისლამის კაშკაშა მზე, რომელმაც მთელი მსოფლიო გაანათა და კაცობრიობას. სიმშვიდე მოუტანა. უკეთილშობილესმა შუამავალმა, უპირველესად, საკუთარ სახლობას მოუწოდა ისლამის მიღებისაკენ და მხოლოდ ამის შემდეგ მიმართა თავისი ქადაგება სხვა, დანარჩენი რწმენადაკარგული ხალხისაკენ. იგი ხომ სამყაროთათვის წყალობადა მოვლენილი და ამიტომ, მიუხედავად მრავალი წინააღმდეგობისა, თავდაუზოგავად შეუდგა ისლამის გავრცელებას.

კახანგ V ქართველი, მუსლიმი მეფე

გიორგი კამლაძე

ჩვენ ჟურნალ „ახალი მთვარის“ წინა ნომერში, გიამბეთ საქართველოს ისტორიაში ერთ-ერთი ყველაზე გამორჩეული მეფის, როსტომ ბაგრატიონის შესახებ. ასევე აღვნიშნეთ ისიც, რომ თითქმის 8 საუკუნის მანძილზე, დაწყებული X საუკუნიდან 1801 წლამდე, როდესაც რუსეთის იმპერიამ ჯერ აღმოსავლეთ, ხოლო შემდეგ დასავლეთ საქართველოს ოკუპაცია და ანექსია მოახდინა — ჩვენ ქვეყანას ბაგრატიონთა დინასტიის მეფეები მართავდნენ. მოგითხრეთ იმის შესახებაც, რომ 1632-1745 წ.წ. ისტორიული კატაკლიზმების შედეგად ცალკეულ სამეფოებად და სამთავროებად დაქუცმაცებული და დაშლილი, ერთ დროს ძლიერი და გაერთიანებული საქართველოს, ყველაზე დიდ ნაწილს ჯერ ქართლის, ხოლო შემდეგ ქართლ-კახეთის გაერთიანებულ სამეფოს განაგებდნენ მუსულმანი ქართველი მეფეები, რომელთა უფლებამოსილებებს სპარსეთის (დღევანდელი ირანის) შაჰები ამტკიცებდნენ.

საქმე ისაა, რომ იმ პერიოდში მნიშვნელოვნად გაძლიერებულ და მთელ აზიასა და ევროპის სამხრეთ ნაწილში (ბალკანეთის ნახევარკუნძულზე) გაბატონებულ სპარსეთისა და ოსმალეთის იმპერიებს საქართველოს სამივე სამეფო თავისი გავლენის სფეროებად ჰქონდათ გადანაწილებული, ამასთან დასავლეთ საქართველოს (იმერეთის სამეფოს) ოსმალეთი ისაკუთრებდა, ხოლო აღმოსავლეთს (ქართლისა და კახეთის) სამეფოებზე პრეტენზიას სპარსეთი აცხადებდა, უცხოელი დამპყრობლების წინააღმდეგ განსაკუთრებით სისხლისმღვრელი ბრძოლები საქართველოს აღმოსავლეთ ნაწილში მიმდინარეობდა, საკმარისია გავიხსენოთ, რომ მხოლოდ 1625 წელს მარტყოფისა და მარაბდის ომებმა, რომლებშიც ქართველები სპარსეთის მრისხანე და პრაქტიკულად დაუმარცხებელი მმართველის შაჰ-აბას I-ის ჯარებს ებრძოდნენ, (თბილისთან ახლოს მდებარე, სოფელ მარტყოფთან

ქართველებმა გაიმარჯვეს, ხოლო მარაბ-
დასთან დამარცხდნენ) ჩვენი ქვეყნის
ამ ნაწილის აოხრებისა და ადამიანური
რესურსის განადგურების მეტი არაფერი
მოუტანა, მანამდე 1614-1624 წლებში
სპარსეთში გადახვენილი, გიორგი სააკაძის
მეთაურობით შაჰ აბასის ჯარებმა პრაქ-
ტიკულად სრულიად გააპარტახეს კახეთი
და თითქმის სამასი ათასი ქართველი ფე-
რეიდანში გადასახლეს. ამას თან დაერ-
თო საქართველოში დაბრუნებული იგივე
გიორგი სააკაძისა და კახეთის მეფე თეიმუ-
რაზის მომხრეებს შორის 1626 წელს ბაზა-
ლეთის ტბასთან მომხდარი ქართველთა
შორის ყველაზე სისხლიანი დაპირისპირე-
ბა სამოქალაქო ომი, რომელმაც, ისედაც
დაუძლურებული, ქვეყანა პრაქტიკულად
უფსკრულის პირამდე მიიყვანა, ქართლის
ხელახალი აღორძინება სწორედ 1832 წლი-
დან დაიწყო, როდესაც მის ტახტზე ავიდა,
მუსლიმი მეფე, როსტომ ბაგრატიონი.

იგი სიცოცხლის ბოლო წლებში მოხ-
უცებულობის გამო ძალზედ დაუძლურდა
და ამიტომ ამ დროს ქართლს ფაქტიურად
მის მიერ მემკვიდრედ გამოცხადებული
ვახტანგი (შაჰ ნავაზი) განაგებდა. საქმე
იმაშია, რომ როსტომს საკუთარი შვილი არ
ჰყავდა ამიტომ ქართლის ტახტზე, ბაგრა-
ტოვანთა დინასტიის გამგრძელებლად, ამ
გვარის უმცროსი შტოს, მუხრანბატონების
შთამომავალი შეარჩია.

როსტომის გარდაცვალებისთანავე,
როდესაც ვახტანგი ქართლის სრულუ-
ფლებიანი მეფე გახდა, მას იგივე პრობ-
ლემებთან მოუწია გამკლავება, რის და-
ძლევასაც როსტომმა მთელი თავისი
სიცოცხლე შეაღია. ქართლელი თავადები
მოღალატური გულმოდგინებით ცდი-
ლობდნენ, ქართლის სამეფოს ცენტრალი-
ზებული მმართველობის დასუსტებას და
ამ მიზნით ვახტანგს გამუდმებით ებრძოდ-
ნენ.

ამათში განსაკუთრებით გამოირჩეოდა
ზაალ არაგვის ერისთავი, რომელიც როს-
ტომის მეფობის დროს კახეთის ფაქტიურ
გამგებლად ითვლებოდა, მაგრამ მისი გარ-
დაცვალების შემდეგ, ამ მოღალატე თავ-
ადის ვინაობა კუთხური პარტიკულარიზმი იმ

დონემდეც მივიდა, რომ იგი არც ქართლში
მეფობის გაუქმებაზე ამბობდა უარს და
გამომდინარე აქედან ვახტანგ მეხუთის
უფლებებსაც არ ცნობდა, ასეთ დიდგ-
ვაროვნებზე დიდი ქართველი ისტორიკო-
სი გიორგი მელიქიშვილი წერდა: „ისინი
მეფობის გაუქმების მომხრენიც კი არიან,
ოღონდ მათი პოლიტიკური უფლებები არ
შეიზღუდოს. ამ ფეოდალების სურვილია
სრული ხელმწიფური უფლებებით სარგე-
ბლობდნენ თავიანთ მამულებში და პირდა-
პირ ირანის შაჰს ემორჩილებოდნენ. ასეთი
ტენდენციების გაძლიერებას თვით ირანის
შაჰები უწყობდნენ ხელს.“ („საქართველოს
ისტორიის ნარკვევები“ ტომი IV).

როსტომის გარდაცვალების შემდეგ
როსტომ მეფის მემკვიდრემ, ამ თავგასული
თავადს კმშიდობიანი მეთოდებით რომ
ვერაფერი მოუხერხა, იგი მოაკვლევინა,
ხოლო მისი შვილები, რომლებიც პატრიოტ-
ული სულისკვეთებით მამაზე გაცილებით
მაღლა იდგნენ, სხვადასხვა სახელმწიფო
სამსახურში დაანინაურა.. საერთოდ კი
ირანის ერთპიროვნული გამგებლის შაჰა-
ბას მეორის მიერ დამტკიცებული, ვახტანგ
V-ის, (1658–1675წწ.) მეფობა აღმოსავლეთ
საქართველოში ცენტრალური ხელისუ-
ფლების განმტკიცებით და საქართველოს,
გაერთიანებისაკენ მიმართული ღონისძიე-
ბებით აღინიშნა.

ვახტანგისა და მისი მემკვიდრეების
ირგვლივ შემოკრებილი იყო ქართველ
პატრიოტ მოღვაწეთა დიდი დასი. „თავ-
ადების პოლიტიკური უფლებების შეზ-
ღუდვა, სახელმწიფო, სამოქალაქო და
ადმინისტრაციული სამართლის მოწეს-
რიგება, ქვეყნის ეკონომიური და კულ-
ტურული წინსვლისათვის ხელის შეწყობა
ამ დასის საშინაო სამოქალაქო პროგრამას
შეადგენდა. მეორე მხრივ, ქართლ-კახეთის
ერთ სამეფოდ გადაქცევა, ხოლო “იმერე-
თის მპყრობელთან” და სხვა მთავრებთან
კავშირი ქართლის ჰეგემონიით

მისივე პოლიტიკის მიზანი იყო“
(ნ.ბერძენიშვილ წიგნი:“ ვახუშტი, აღწერა
სამეფოსა

საქართველოსა,” გვ. XII.)

საგარეო პოლიტიკაში ვახტანგი თავისი წინამორბედის – როსტომის „ზომიერი“ პოლიტიკის გამგრძელებელი აღმოჩნდა. იგი ქართლ-კახეთს ირანის ვასალად აღიარებდა ქართული პოლიტიკის წარმართვას და ქართლ-კახეთის გაერთიანებას მშვიდობიანი გზებით ცდილობდა (როსტომ მეფეს, მისი სიცოცხლის ბოლო წლებში შაჰ-აბასმა კახეთი ჩამოართვა და იგი სამართავად თავის ერთ-ერთ მოხელეს გადასცა) ვახტანგ მჭიდრო კავშირები ჰქონდა, იმერეთის მეფესთან, გურიის სამეგრელოსა სვანეთის მთავრებთან. მისივე ხელშეწყობითა და შაჰ-აბას მეორის ნებართვით, კახეთში გამეფდა ვახტანგის შვილი არჩილი, რომელიც რა თქმა უნდა, დამოუკიდებელ პოლიტიკას არ აწარმოებდა. ქართლ-კახეთს არსებითად ვახტანგი განაგებდა. ევროპელ მოგზაურს, შარდენს, არჩილი „მეფის (იგულისხმება ვახტანგი) მოადგილედ“ მიაჩნია აღნიშნულის დადასტურებაა ვახტანგის შემდეგი სიტყვები 1664 წ. ბოლო ხანების ერთი სიგელიდან: „მას ჟამსა, ოდეს კახეთს ჩუენს საბატონოში ვიყუენით, თუშეთიდან კახის ბატონისშვილი მოვიდა“ არჩილმა კახეთის დედაქალაქი გრემიდან თელავში გადაიტანა (კახეთის ყიზილბაში ხანები ყარაღაჯში ისხდნენ); განაახლა ეკლესიები, ააშენა მრავალი შენობა, დაამყარა წესრიგი, ალაგმა ლეკების თარეში და სხვ.

ვახტანგი და არჩილი არსებითად როსტომ მეფის პოლიტიკასაგრძელებდნენ, მხოლოდ საშინაო პოლიტიკაში უფრო მეტ დამოუკიდებლობას იჩენდნენ. ეს აღნიშნული აქვს შარდენსაც. მისი აზრით, „საქართველოს მეფე (იგულისხმება ვახტანგ V) აგრე რიგად არ ემორჩილება სპარსეთის შაჰის ბრძანებასა“ თუმცა სხვა ადგილას,

იქ, სადაც ლაპარაკობს ვახტანგის სურვილზე – მიიწვიეს ევროპელი ვაჭრები საქართველოში და საერთოდ, იქონიოს კავშირი ევროპასთან – შარდენს შემდეგნაირად აქვს გადმოცემული მეფის სიტყვები: „მე სპარსეთის მორჩილი ვარ და ვაითუ მისმა დიდებულებამ იწყინოს, რომ მის დაუკითხავად უცხოელებთან მიწერ-მონერა გავმართო და საქმე დავინყო“ ამის გამო ვახტანგმა ვერ გაბედა წერილის გატანება შარდენისათვის და მხოლოდ ზეპირად დააბარა თავისი სურვილები. უნდა აღინიშნოს, რომ ვახტანგი საერთოდ ხელს უწყობდა ვაჭრულ-ხელოსნური წრეების საქმიანობას და ცდილობდა ქვეყანა ეკონომიური განვითარების გზაზე დაეყენებინა. მან გარკვეულ წარმატებასაც მიაღწია.

როსტომის გამეფებიდან დაწყებული, შედარებითი მშვიდობიანობის პერიოდი ვახტანგის მეფობის დროსაც გრძელდებოდა, რაც ხელს უწყობდა აღმოსავლეთ საქართველოს, განსაკუთრებით ქართლის აღმშენებლობასა და ეკონომიურ მოღონიერებას.

ისლამის აღმსარებელი დე-იურე ქართლის, ხოლო დე ფაქტოდ ქართლ კახეთის მეფე, ვახტანგ მეხუთე საქართველოს ისტორიაში ერთ-ერთი ყველაზე გამორჩეული მეფე იყო, მიუხედავად იმისა რომ ზოგიერთი ქართველი ისტორიკოსი ხაზს უსვამს მის მოჩვენებით მუსლიმანობას, გამომდინარე იქიდან, რომ ჯერ ერთი, ისლამის პრინციპების მიხედვით, საქმისადმი ასეთი მიდგომა ყოველგვარ საღ აზრს არის მოკლებული და მეორეც ირანის, იმ დროს ძლევამოსილი, იმპერიის ერთპიროვნული მმართველი შაჰ-აბას მეორე მის ვასალ ქვეყნებში სხვა აღმსარებლობის გამგებლებს არ აჭაჭანებდა, უდავოა, რომ ასეთი მოსაზრებები მხოლოდ, თითიდან გამონოვილი ვარაუდებია და მას საფუძვლად არანაირი მტკიცებულება არ უდევს. უფრო მეტიც, როდესაც, ვახტანგ მეხუთის დამოუკიდებელი პოლიტიკით გაღიზიანებულმა შაჰ აბასმა იგი ირანში გამოიძახა და ქართლის მეფე გზაში გარდაიცვალა იგი, ისევე როგორც როსტომ ბაგრატიონი, ყუშში ირანის შაჰებისა და შიიტ წმინდანთა საძვალეში დაკრძალეს.

ისლამი და საქართველო

(გაგრძელება, დასაწყისი ჯო 14-ში)

ლუიზ გუგუნიძე

როგორც ჟურნალ „ახალი მთავარის“ წინა ნომერში გიამბეთ, მე-7 საუკუნეში უზენაესი ალლაჰის მიერ ჩვენ უკეთილშობილესს შუამავალ მუჰამედზე მთელი კაცობრიობისათვის გარდმოვლენილი რელიგიისლამი საქართველოში, იმავე საუკუნეში გაავრცელეს. ამ რელიგიამ ჩვენში განსაკუთრებული აღმავლობა და განვითარება თამარისა და დავითის, საქართველოს ისტორიაში „ოქროს ხანად“ წოდებულ ეპაქაში განიცადა, როდესაც თბილისი იქცა ამიერკავკასიაში ისლამის რელიგიურ და კულტურულ ცენტრად. აქ თავშესაფარს ჰპოვებდნენ სუფიები, დერვიშები, სხვადასხვა ქვეყნიდან ჩამოსული მუსლიმი პოეტები, მეცნიერები და სასულიერო პირები. საქართველოს სამეფო კარი მფარველობას უწევდა საქართველოში მცხოვრებ მუსლიმან სასულიერო და ინტელექტუალურ ზედა ფენას, რასაც თვით მუსლიმი მეცნიერნი და თვითმხილველნიც ადასტურებდნენ. ზემოთ თქმულთან დაკავშირებით საკმარისია, აღინიშნოს ის ფაქტი, რომ ქართული და არამართო ქართული პოეზიის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს ძეგლში, შოთა რუსთაველის უკვდავ პოემაში „ვეფხისტყაოსანი“ ნათლად ჩანს ისლამის ძირითადი დოგმების ბრწყინვალე ცოდნა:

მაგრამ, სამწუხაროდ, დიდი თამარის მემკვიდრეებმა ვერ შეძლეს საქართველოს ერთიანობისა და ძლიერების შენარჩუნე-

ბა. დაახლოებით ორასი წლის მანძილზე XIII დან XV საუკუნემდე საქართველო მონღოლთა უღლის ქვეშ აღმოჩნდა და ქართულ ისტორიოგრაფიას ამ პერიოდში საქართველოში ისლამის მდგომარეობის შესახებ რაიმე ღირებული ცნობები არ გააჩნია.

სამხრეთ საქართველოს (აჭარის, ტაო-კლარჯეთის და სამცხე-ჯავახეთის) ინტენსიური ისლამიზაციის პროცესი, მე-16 საუკუნიდან, ოსმალეთის იმპერიის გაძლიერების შემდეგ დაიწყო, თურქ-სელჩუკთა მრავალრიცხოვანი ტომების გაერთიანების შედეგად წარმოქმნილმა სახელმწიფომ აზიის დასავლეთი და ევროპის სამხრეთ ნაწილები აიღო და თავისი გავლენის ქვეშ მოაქცია. ოსმალებმა დასავლეთ საქართველოს დიდი ნაწილიც აიღეს, რის შედეგადაც მოხდა იქაური მოსახლეობის (აჭარლების, აფხაზების, მესხების) მასობრივი ისლამიზაცია, აქვე აღსანიშნავია, ის ფაქტი, მომხდურთა სასულიერო პირები იქაურ მოსახლეობას ისლამის მიღებისაკენ ქადაგებებითა და სხვა მშვიდობიანი მეთოდებით, ყოველგვარის ძალადობის გარეშე მოუწოდებდნენ, ხოლო თავად ოსმალეთის სახელმწიფო, გამუსლიმებულ ქართველებს სხვადასხვა ეკონომიკურ შეღავათებს უწესებდა. (მაგ. მათ გადასახადებისგან ათავისუფლებდა). ასეთ პრივილეგიებს მიუჩვეველი ხალხი ამ რელიგიის მთავარ პრინციპებს ეცნობოდა, მათში გამჩენ ღმერთთან დაახლოების გზებს ნახ-

ულობდა და მასობრივად მუსლიმდებოდა. რელიგიურ საკითხებში ოსმალთა ასეთი გონივრული პოლიტიკის წყალობით უმოკლეს დროში განხორციელდა აფხაზეთისა და აჭარის მოსახლეობის საყოველთაო ისლამიზაცია.

იმხანად სპარსეთის იმპერიის პროტექტორატის ქვეშ მყოფი ქართ-კახეთის სამეფო ტახტიც, მეტწილად, მუსლიმ მეფეთა ხელშია. მათ შორის იყვნენ კონსტანტინე პირველი, როსტომ ხანი, ვახტანგ მეხუთე შაჰნავაზი, დავით იმამ ყული ხანი, კონსტანტინე მაჰმად ყული ხანი და სხვები. ამათგან ვახტანგ მეხუთე და როსტომი დაკრძალულნი არიან ირანის უდიდეს რელიგიურ ცენტრში, ყუმში, დიდ შიიტ წმინდანთა გვერდით. ქართველ მუსლიმთა რიცხვის კახელებიც შეემატნენ, რომლებიც შაჰაბასმა საქართველოდან გაქცეულმა და მის სამსახურში ჩამდგარმა, სპარსეთის ჯარების სარდალმა, გიორგი სააკაძემ ირანში, კერძოდ კი ფრეიდანში, გადაასახლეს.

1801 წელს რუსეთის იმპერატორის მანიფესტით ქართ-კახეთში მეფობა გაუქმდა და საქართველოს ეს ნაწილი იმპერიის ნაწილად გამოცხადდა, ხოლო რუსეთის მიერ დანარჩენი საქართველოს ანექსიის პროცესი მომდევნო წლებში, თანდათანობით განხორციელდა. ამავე საუკუნის 30-იანი წლებიდან რუსეთის ჯარებმა დაიწყეს ფართომასშტაბიანი კამპანია ოსმალეთის წინააღმდეგ აჭარის, აფხაზეთისა და სამცხე ჯავახეთის დასაკავებლად. ვინაიდან ეს პროცესი ე.წ. ქრისტიანული იმპერიის მიერ ხორციელდებოდა, ადგილობრივ მოსახლეობას ისლამის დაკარგვის შიში გაუჩნდა. ცარისტული რეჟიმი ისლამის მოწინააღმდეგე ძალად ითვლებოდა. ამის გამო ამ კუთხეებში მცხოვრებმა მუსლიმებმა თურქეთში ემიგრაცია (ქართველთა მუჰაჯირობა) დაიწყეს. 1878 წელს, აჭარის შემოერთების შემდეგ ეს პროცესი გაღრმავდა, მაგრამ მაშინდელი ქართველი ინტელიგენციის, განსაკუთრებით კი ილია ჭავჭავაძისა და მისი თანამოსანგრეების ძალისხმევით შედეგად ემიგრაცია შეწყდა და ბევრი მუჰაჯირი მამაპაპისეულ კერას დაუბრუნდა.

საუკუნეების განმავლობაში, სხვა-

დასხვა ანტიეროვნული ძალების მიერ საქართველოს არამუსლიმ საზოგადოებაში დანერგილი დემაგოგიური შეხედულების მიხედვით, მუსლიმები ქართველებად აღარ ითვლებოდნენ. ამ გაუგებრობისგან, რომელიც ხელს უშლის ეროვნული ერთიანობის მიღწევასა და ქართული სახელმწიფოს ერთ მთლიან ორგანიზმად ჩამოყალიბებას, მოსახლეობის ნაწილი დღესაც გათავისუფლებული არ არის. ქართველი სახელმწიფო მოღვაწეები ილია ჭავჭავაძე, იაკობ გოგებაშვილი და სხვები თანამემამულეებს თითოეული მოქალაქის სინდისისა და სარწმუნოების პატივისცემისკენ მოუწოდებდნენ, ითვალისწინებდნენ იმ ფაქტს, რომ რელიგიური პლურალიზმი ცივილიზებული მსოფლიოს სტანდარტია და ამ მოვლენაში სახიფათო არაფერია. ი.გოგებაშვილმა, მაგალითად, მუსლიმი ბავშვებისათვის დედა ენის საგანგებო ვარიანტი ჩამოაყალიბა, ხოლო ილია ჭავჭავაძემ და ზაქარია ჭიჭინაძემ ქართველ მუსლიმებთან ეროვნულ-საგანმანათლებლო მუშაობის ისეთი პროგრამები და მეთოდები შეიმუშავეს, რაც სარწმუნოებრივ აქცენტებს გამორიცხავდა.

ვრცელი თემაა ქართველ მორწმუნე მუსლიმთა თამონაწილეობა ქვეყნის სახელმწიფოებრივი აღმშენებლობით საქმეში. მეცხრამეტე-მეოცე საუკუნეების მიჯნაზე მემედ და ჰაიდარ აბაშიძეებმა, პატრიოტი მუსლიმი ქართველის, სანჯაყბეგ აბაშიძის შთამომავლებმა, „ქართველ მუსლიმთა საქველმოქმედო საზოგადოება“ და „სამუსლიმანო საქართველოს განათავისუფლებელი კომიტეტი“ ჩამოაყალიბეს. ქართველი მუსლიმები მიესალმნენ საქართველოს მართმადიდებლური ეკლესიის ავტოკეფალიის აღდგენას და 1918 წლის 26 მაისს საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადების აქტს. მემედ აბაშიძემ ერთ-ერთ ოფიციალურ სხდომაზე განაცხადა: „ნურავინ იფიქრებს, რომ სარწმუნოება და ეროვნება ერთი და იგივეა! გახსოვდეთ ჩვენი ხსნა, ჩვენი ბედნიერება საქართველოს ერთიანობაშია, გაუმარჯოს მთლიან საქართველოს“.

რუსეთის იმპერიის მიერ საქართველოს ანექსიის შემდეგ განსაკუთრებით

რთულ პირობებში, მესხეთში მცხოვრები მუსლიმი ქართველები აღმოჩნდნენ. მუსლიმი მესხების დიდი ნაწილი ქართულ გვარს ატარებდა და მათი ქართველობაც არანაირ ეჭვის საფუძველს არ ტოვებდა. იმპერიის ოფიციალურმა, რომელიც ვერ იყო განთავისუფლებული შუასაუკუნეობრივი სტერეოტიპებისგან, ისინი თურქებად („ომარის სექტის მუსლიმებად“) მიიჩნია. ამავე პოზიციაზე დადგა საბჭოთა ხელისუფლებაც. ამიტომ მან ეს ხალხი მეორე მსოფლიო ომის დროს თურქეთის პოტენციურ მოკავშირედ აღიქვა და, გარკვეული გეოპოლიტიკური მოსაზრებების გამო, აღნიშნული ტერიტორიის მუსლიმი მოსახლეობისგან განმეხდა განიზრახა. 1944 წლის 15-16 ნოემბერს მესხეთის 100 000-ზე მეტი მცხოვრები (რეგიონის თითქმის ყველა მუსლიმი) მამაპაპისეული კერებიდან აჰყარეს და ეშელონებით, წარმოუდგენელი სისასტიკის პირობებში შუა აზიაში გადაასახლეს.

გარდაქართველიმუსლიმებისასაქართველოში ცხოვრობენ ამ რელიგიის მიმდევარი აზერბაიჯანელები (ქვემო ქართლში), ქისტები (პანკისის ხეობაში) და აფხაზები (ძირითადად, გუდაუთის რაიონში)

2002 წლის ოფიციალური სტატისტიკის თანახმად საქართველოს (აფხაზეთისა და ცხინვალის რეგიონის გამოკლებით) მოსახლეობის დაახლოებით 10% თავს მუსლიმად თვლის და 286 მეჩეთი თუ სალოცავი სახლი მოქმედებს.

სტატიის მომზადებისას გამოყენებული ლიტერატურა:

ლევან სანიკიძე: „უქარქაშო ხმლები“.

„რელიგიები საქართველოში“ რედაქტორი: ზურაბ კიკნაძე

**უზუნაესი ალლაჰის ერთგული
მოჩქმუნე და ღვაწლმოსილი იბამი**
(1932-2010)

**„ყურანის შუქი მზედ დაგფენია
ცის თაღებს გიხსნის ზესთასოფელი
კაცურ სახელით რაც დაგრჩენია
გლოცავს გიმადლის წუთისოფელი.“**
მიხეილ გელაძე

ქართველი მუსლიმთა რიგებს, ხანმოკლე ავადმყოფობის შემდეგ, ღვანღმოსილი პიროვნება, ალლაჰის უზადო და ერთგული მსახური მუჰამედ (ეფენდი) აბაშიძე გამოაკლდა. იგი 1932 წელს ხულოს რაიონის სოფელ ოქროაშვილებში ღრმადმორწმუნე მუსლიმის ოჯახში დაიბადა და გაიზარდა. მისი მამა სოფლის იმამი და ყურანის კარგი მცოდნე ყოფილა. ანგარდაცვლილ მუჰამედს სწორედ მამის ზეგავლენით შეუსწავლია ყურანი და გულისხმიერ ღვთისმსახურად ჩამოყალიბებულა. წლების განმავლობაში ის ხულოს რაიონის ცენ-

ტრალური მეჩეთის მთავარი იმამი იყო და დიდი მონდომებით უძღვებოდა ისლამის კანონების ცხოვრებაში ხალხის სასიკეთოდ განხორციელებას. ის იყო ყურანის შესანიშნავი მკითხავი. მისი ქადაგებები ყოველთვის გამოირჩეოდა სამშობლოს სიყვარულის, ჰუმანიზმის, ადამიანების ურთიერთ-პატივისცემის, მეგობრობის, თანაგრძნობის, გაჭირვების, ღარიბებისა და ობლების მიმართ გულმონყალოების შეგონებებით, ყოველი მისი სიტყვა იყო წონადი და წმინდა ყურანის კანონებზე დაფუძნებული. დღენიადაგ ზრუნავდა ის საზოგადოების უფრო ფართო წრისთვის გაეცნო უზუნაესი ალლაჰისა და მისი შუამავლის აიათები და ჰადისები. ის ხშირად სტუმრობდა სხვადასხვა სოფლების მეჩეთებს და საზოგადოებისათვის აქტუალური საკითხების სახელმწიფო კანონებისა და ყურანის ჩარჩოების მიხედვით გადანყვეტას ქადაგებდა.

სტატია გადაბეჭდილია: „გაზეთი „რწმენა“ 10 (66) 2010 — წელი“

სისუფთავე ისლამში

კაცობრიობის, ცივილიზაციისა და ისლამის საფუძველი სისუფთავეა. თუ სისუფთავე არ არის, ღვთისმსახურება ვერ შესრულდება. ამის გამო ისლამი მას დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს, იგი სისუფთავეზეა დაფუძნებული. მუსლიმანი სუფთა ადამიანს ნიშნავს. ასეთი ადამიანი ღმერთსაც უყვარს და ხალხსაც. ყურანში შექებული არიან ისინი, ვინც სისუფთავეს ყურადღებას აქცევენ:

„უეჭველია, ალლაჰს მომნანიებელნი და გასუფთავებულნი უყვარს.“ (სურა ბაყარა, აიათი 222)

გულისა და შინაგანი სინდინდე გარეგნულ სისუფთავეზე უფრო მნიშვნელოვანია. ადამიანი, რომელიც გარეგნულად მორთულ-მოკაზმულია, მაგრამ შინაგანი სამყარო „დაბინძურებული“ აქვს, სრულყოფილ რწმენას ვერ მიაღწევს. უზენაესი ალლაჰი ბრძანებს, რომ ხსნამოპოვებულთა უპირველესი თვისება სისუფთავეა.

„უეჭველია, ვინც კარგად განიზმნდება, ღმერთის სახელს მოიხსენიებს და ნამაზს ილოცავს, მოიპოვებს მას, რასაც იმედოვნებს.“ (სურა ალა, აიათები 14, 15)

ალლაჰის შუამავალი ბრძანებს:

„სისუფთავე რწმენის ნახევარია.“ (მუსლიმი, თაჰარეთი, 1)

სხვა ჰადისში ნაბრძანებია: **„ნამაზის გასაღები სისუფთავეა.“** (თირმიზი, თაჰარეთი, 3)

ეს ჰადისები გვიჩვენებს, რომ რელიგიური ცხოვრება მხოლოდ სისუფთავეზე მნიშვნელობის მინიჭებითაა შესაძლებელი.

ყველა მატერიალური და სულიერი ქმედების მოწონება ამაზეა დამოკიდებული. ჰადისში ნაბრძანებია:

„თუ სისუფთავე არ არის დაცული, ნამაზი მიღებული არ იქნება.“ (თირმიზი, თაჰარეთი, 1)

ხვავ-ბარაქის მომატებაც სისუფთავეზეა დამოკიდებული. სიღარიბეზე

მომჩივან ერთ თანამიმდევარს წმინდა შუამავალმა უთხრა:

„სისუფთავეს მოუმატე, რომ საზრდო მოგემატოს.“

ისლამის სწავლულები სისუფთავეს ოთხ ნაწილად ყოფენ:

პირველი: სხეულის, ტანსაცმლისა და ნამაზის სალოცავი ადგილის ჭუჭყისგან გასუფთაება.

მეორე: ჭორაობის, ტყუილის, ღალატის, აკრძალულის, ჰარამზე შეხედვისა და სხვა ამგვარი ცოდვების დაგმობით სხეულის გაწმენდა.

მესამე: შურის, სიამაყის, თვალთმაქცობის, ბოროტებისა და მტრობის მსგავსი სულიერი ავადმყოფობებისგან გასუფთაება.

მეოთხე: გულში მხოლოდ უზენაესი ალლაჰის სიყვარულის დატოვება. ეს სისუფთავის ბოლო საფეხურია, რომელიც მხოლოდ შუამავლებისა და წმინდანებისთვისაა დამახასიათებელი. ალლაჰთან ერთად გულში მისი საწინააღმდეგო რაიმეს ქონა დაუშვებელია, რადგან უდიდეს ღმერთს ადამიანისთვის ორი გული არ უბოძებია. ამ ჭუჭყისგან გასუფთაება რწმენის ნახევარია. აი, ამგვარად მატერიალურად და სულიერად გასუფთავებული მორწმუნის ღმერთის წინაშე წარდგომა, მის მიერ შესრულებული ნამაზი, რა თქმა უნდა, მისი ცად ამაღლებაა და მას ყოველგვარ ბოროტებას ჩამოაშორებს.

ა) ისთინჯა და ისთიბრა

„ისტინჯა“ ლექსიკური მნიშვნელობით ჭუჭყისგან გასუფთავებას ნიშნავს. როგორც რელიგიური ტერმინი, „ისტინჯა“ ტუალეტის შემდეგ სისუფთავეს ეწოდება. მოშარდვის შემდეგ სისუფთავეს კი „ისტიბრა“ ჰქვია. „ისტიბრა“ სიარულის, ხველების ან მარცხენა მხარეს დაწოლის ან კიდევ ფეხების მოძრაობის ფორმით სრულდება.

„ისტინჯას“ შემდეგ, ფეხზე წამოდგომამდე, სუფთა ნაჭრით ან ტუალეტის ქაღალდით კრგად უნდა შევიმშრალეთ. ვინც „ისტინჯის“ პროცესში სიძნელეს აწყდება, ბამბა უნდა გამოიყენოს. ერთ ჰადისში ნაბრძანებია:

„შარდს მოერიდეთ, რადგან საფლავის ყველა სატანჯველი მის გამოა.“ (იბნ მაჯე, თაჰარეთი, 26)

ამიტომ ადამიანმა მოშარდვის დროს დიდი ყურადღება უნდა გამოიჩინოს, რომ შარდის წვეთი არ მიეშხეფოს.

მამაკაცებისთვის „ისტინჯა“ ფარდია, ქალებისთვის კი საჭირო არ არის. მათ მცირედი დაყოვნების. შემდეგ აბდესის აღება შეუძლიათ.

მოშარდვის შემდეგ, სანამ საშარდე მილი მთლიანად არ დაიცლება, აბდესი არ უნდა ავიღოთ. შარდის ბოლო წვეთების გამოცვლამდე აღებული აბდესი, ერთი წვეთის გამოსვლის შემთხვევაშიც კი მოიშლება. ამ ფორმით შესრულებული ღვთისმსახურებები, განსაკუთრებით ნამაზი მიღებული არ იქნება. აბდესის აულებლად შესრულებული ღვთისმსახურება მიუღებელია. იმის გამო, რომ ნამაზისთვის აბდესი

აუცილებელი პირობაა, მოშლილი აბდესით ნალოცი ნამაზი არ ჩაითვლება.

წმინდა შუამავალი თავის თანამიმდევრებს უბრძანებდა, ამგვარი სისუფთავისთვის დიდი ყურადღება მიექციათ, წინააღმდეგ შემთხვევაში საფლავში სატანჯველი გარდაუვალი იქნებოდა. იბნ აბბასი გადმოგვცემს: „ალლაჰის შუამავალმა ორ საფლავთან გაიარა და ასე ბრძანა:

„ორივეში იტანჯებიან, თანაც დიდი ცოდვის გამო არა. ერთი „ისტინჯას“ არ აკეთებდა, არ აქცევდა ყურადღებას შარდისგან კარგად გასუფთავებული იყო თუ არა, მეორეს კი ცუდი სუნი ასდიოდა.“

შემდეგ ნედლი ორი ხურმის ტანი მოატანინა, ერთი ერთ საფლავთან დაარჭო, მეორე — მეორე საფლავთან და ბრძანა:

„ამ ხურმის ტანების გახმობამდე ღმერთით მათი სატანჯველი შემსუბუქდება.“ (ბუჰარი, ვუდუ, 55)

ვისაც ნამაზის მორჩილად შესრულება სურთ, „ისტინჯას“ ძალიან დიდი ყურადღება უნდა მიაქციოს.

(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

ძვირფასო მკითხველო! ჟურნალ „ახალი მთვარის“ რედაქციაში დაგროვდა ერთმორწმუნე ძმების მიერ დასმული უამრავი კითხვა, რომლებიც ჩვენი აზრით საინტერესო იქნება ფართო მკითხველისათვისაც. ამიტომ გადაწყვიტა შემოვიღოთ ახალი რუბრიკა „გვასსუოთ თეოლოგი“, რომელშიც თქვენ მიერ გამოგზავნილ კითხვებს უპასუხებენ ჩვენი თეოლოგები.

კითხვები შეგიძლიათ გამოგზავნოთ შემდეგ მისამართზე:

საქართველო, ხელვაჩაურის რაიონი, სოფელი ანგისა.

ან ელექტრონული ფოსტის შემდეგ მისამართზე: info@muslim.ge

რა არის ქორწინების რელიგიური აქტის (ნიქახის) პირობები?

ორი მოწმის თანდასწრებით მხარეების ურთიერთშეთანხმებით ქორწინებაზე თანხმობას ნიქახი ჰქვია.

ნიქაჰი სრულფასოვნად რომ ჩაითვალოს ამისათვის საჭიროა:

1. თავად დასაქორწინებელი წყვილის ან მათ მიერ ნდობით აღჭურვილ წარმომადგენელი პირების თანდასწრება.

2. მხარეების ნება-სურვილი. მხარეების მიერ ქორწინების აქტზე თანხმობის სიტყვიერი (სიტყვებით „თანახმა ვარ“) გამოხატვა.

3. ქორწინების აქტის საჯაროდ გამოცხადება.

4. მონმეების თანდარება. მონმეები მუსლიმები უნდა იყვნენ, მონმეებულობის ასაკს უნდა იყვნენ მიღწეულნი და ჭკუად-მყოფელი ორი კაცი ან ერთი კაცი და ორი ქალი უნდა ესწრებოდეს. გამომდინარე აქედან მონმეობის დროს ერთი მამაკაცის დასწრება აუცილებელია.

მხოლოდ ოფიციალური ანუ მამჩის ბიუროში რეგისტრირებული ქორწინება საკმარისია იმისათვის, რომ წყვილი უზენ-აესი ალლაჰის წინაშე ცოლ-ქმრად ითვლე-ბოდეს?

არა. ვინაიდან როგორც ვიცით ნიქაჰი რელიგიური რიტუალია, ხოლო საქართ-ველო არის მრავალ კონფესიური ქვეყანა, სადაც ოფიციალური ქორწინების დროს შეუძლებელია ყველა რელიგიისა და მათ შორის ისლამის თავისებურებების გათ-ვალისწინება. ამიტომ არ შეიძლება, ასეთი ქორწინება გამჩენი ღმერთის წინაშე კანონ-იერად ჩაითვალოს.

ისლამის მიხედვით შეასუღლებელი წყვილი შემდეგ პირობებს უნდა აკმაყ-ოფილებდეს:

- 1. მუსლიმი ქალი არამუსლიმ მა-მაკაცზე ვერ დაქორწინდება. ე.ი მუსლიმი ქალის საქმრო უნდა იყოს მხოლოდ და მხოლოდ მუსლიმი.
- 2. მუსლიმ მამაკაცს შეუძლია ცოლად მოიყვანოს მხოლოდ მუსლიმი, ქრისტიანი ან იუდეველი ქალი, ხოლო სხვა რელიგიის აღმსარებელზე, ასევე ათეისტსა და წარ-მართზე დაქორწინება მას ეკრძალება.
- 3. შესაუღლებელი ქალი და მამაკაცი არ უნდა იყვნენ ერთმანეთის ძუძუმტეები.

1. გვანტერესებს ისლამის კანონების (შარიათის) მიხედვით ქალის ფეხმძიმობის დაწყებიდან, რამდენი კვირის შემდეგ არის ნებადართული აბორტის (ფეხმძიმობის ხე-ლოვნური მოშლა) გაკეთება.

პასუხი:

მამაკაცის სპერმატოზოიდისა და ქა-ლის კვერცხუჯრედის შერწყმისთანავე წარმოქმნილი ემბრიონი, რომელშიც ადა-მიანის ყველა თვისება განსაზღვრული და წინასწარ მოცემულია, უკვე ცოცხალი არ-სებაა, რომლიდანაც გარკვეული ეტაპების გავლის შემდეგ ადამიანის(ბავშვის) ორგა-ნიზმი ყალიბდება. ამიტომ ქალის ფეხმძიმო-ბის ნებისმიერ ეტაპზე აბორტის გაკეთება ადამიანის მოკვლის ტოლფასია და, გამომ-დინარე აქედან უდიდეს ცოდვად ითვლება. ზოგიერთი დილეტანტი ანუ საქმეში ჩაუხე-დავი ადამიანი ამტკიცებს, გამომდინარე იქიდან, რომ რამდენიმე ჰადისის მიხედვით ადამიანის ემბრიონს სული ჩასახვიდან 45 დან 125 მდე პერიოდში შთაებერება, აბორ-ტის გაკეთება 45 დღემდე ისლამის მიხედ-ვით დასაშვებია. ეს ძირშივე მცდარი და უსაფუძვლო მოსაზრებაა, რადგან ჩანა-სახი 45 დღემდეც, ანუ სულის შთაებერვის სავარაუდო დრომდე ცოცხალი არსებაა, რომლისგანაც დედის საშვილოსნოშივე გარკვეული, გამჩენი ღმერთის მიერ წი-ნასწარ დადგენილი დროის შემდეგ ადამი-ანის (ბავშვის 0 სრულფასოვანი ორგანიზმი უნდა ჩამოყალიბდეს. ამიტომ ბუნებრივი გზით მისი მოკვდინება, ყოვლად დაუშვე-ბელი და აკრძალულია.

ზემოთქმულიდან გამომდინარე, იმ შემთხვევაშიც, თუ სამედიცინო გამოკე-ლეებით დადასტურდა, რომ ნაყოფი რაიმე, ფიზიკური დეფექტის მატარებელია, მისი მოშორება, ფეხმძიმობის მთელი პერიოდის განმავლობაში, იგივე ცოდვად ითვლება, როგორც იმ ბავშვის მოკვდინება, რომელ-საც ასეთი დეფექტები დაბადების შემდეგ განუვითარდა.

აბორტის გაკეთებას ისლამი მხოლოდ ისეთ გამოუვალ სიტუაციაში მიიჩნევს მი-ზანშეწონილად, როდესაც ნაყოფის არას-ახარბიელო მდგომარეობა დედის სიცოცხ-ლეს სერიოზულ საფრთხეს უქმნის.

❁ „ღმერთო ჩვენო! გვყავ ჩვენ მა - თლმორწმუნედ შენად, ჰქმენ ჩვენი შთა- მომავალთაგანი მართლმორწმუნე ხალხი ხალხო შენი, და გვიჩვენე (ადგილები) (და) წესები შენი ღვთისმსახურებისა. შეგვი- წყალე ჩვენ. უეჭველად შენ ხარ მომნაიე- ბელთა შემნდობი და შემწყნარებელი!“ (სურა ბაყარა, აიათი 128)

❁ „თქვი: უეჭველად, ჩემი ლოცვა და ჩემი ყურბანი (ღვთისმსახურებანი), ჩემი სიცოცხლე და ჩემი სიკვდილი სამყაროთა ღმერთის – ალლაჰისთვისაა. მას არავი- თარი მოზიარე არა ჰყავს. ეს მებრძანა და მუსლიმანთაგან პირველიც მე ვარ.“ (სურა ენამი, აიათები 162-163)

❁ „ჩვენ ნაცვლად შვილის შეწირვისა, (ალლაჰის წინაშე დადებული პირბის შეს- ასრულებლად) მას (იბრაჰიმს) გამოსასყი- დად დიდი (ერკემალი) ზვარაკი ვუბოძეთ. და (შთა)მომავალთა შორის მისი (კარგი სახელი) დავტოვეთ. „სალამი იბრაჰიმს!“ აი, ასეთნაირად (და)ვაჯილდოებთ კეთილ- შობილებს. უეჭველად, ჩვენი მორწმუნე მონა-მსახურთაგანი იყო.“ (სურა საფფათი, აიათები 107-111)

❁ „ალლაჰამდე (ყურბნის) არც ხო - ცი მიაღწევს და არც სისხლი. (მასთან) მხ- ოლოდ თქვენი ღვთისმოშიშობა მიაღწევს“ (სურა ჰაჯი, აიათი 37)

❁ მასშია ცხადი სასწაულნი, მაყამი (სადგომი) იბრაჰიმისა. და ვინც შედის მას- ში, უსაფრთხოა. და ალლაჰის (გულისთვის) ამ სახლისა (ქააბას) მოვლა—მონახულება ვალდებულებაა (იმ) ადამიანებზე, ვისაც ძალუძს მისი მოვლა—მონახულება. ხოლო ვინც უარჰყო, უეჭველად, ალლაჰი — მდი- დარი და სამყაროთაგან დამოუკიდებელია.“ (სურა ალი იმრანი, აიათები 96-97)

❁ „თუკი არ იცით, ღვთისმოსავთ ჰკითხეთ!..“ (სურა ენბია, აიათი 7)

❁ „ის, ვინც ჩემი სიკვდილის შე - დევ მოინახულებს ჩემს საფლავს, ემს- გავსება მის, ვინც მინახულა სიცოცხლეში“ (დარეჟუთნი, სუნენი, II, 278)

❁ „დედამინაზე მყოფნი შეიწყალეთ, რათა ზეცაში მყოფთაგანაც შეწყალებულ იქნეთ!“ (თირმიზი, ებუ დაუდი ედები, 58)

❁ „ის, ვინც მშობლებს ემორჩილება, ალლაჰის კმაყოფილებას მოიპოვებს, ხოლო ის, ვინც მშობლებს განარისხებს—უზენაეს ღმერთს განარისხებს.“ (თირმიზი)

❁ „ჩვენგანი არ არის ის, ვისაც პ - ტარები არ უყვარს და უფროსებს პატივს არ სცემს.“ (ებუ დაუდი ედები, 58)

❁ „მუსლიმი ადამიანებზე ცუდს არ იტყვის, არ დასწყევლის, ცუდად არ მოექცევა.“ (თირმიზი ბირრი, 48)

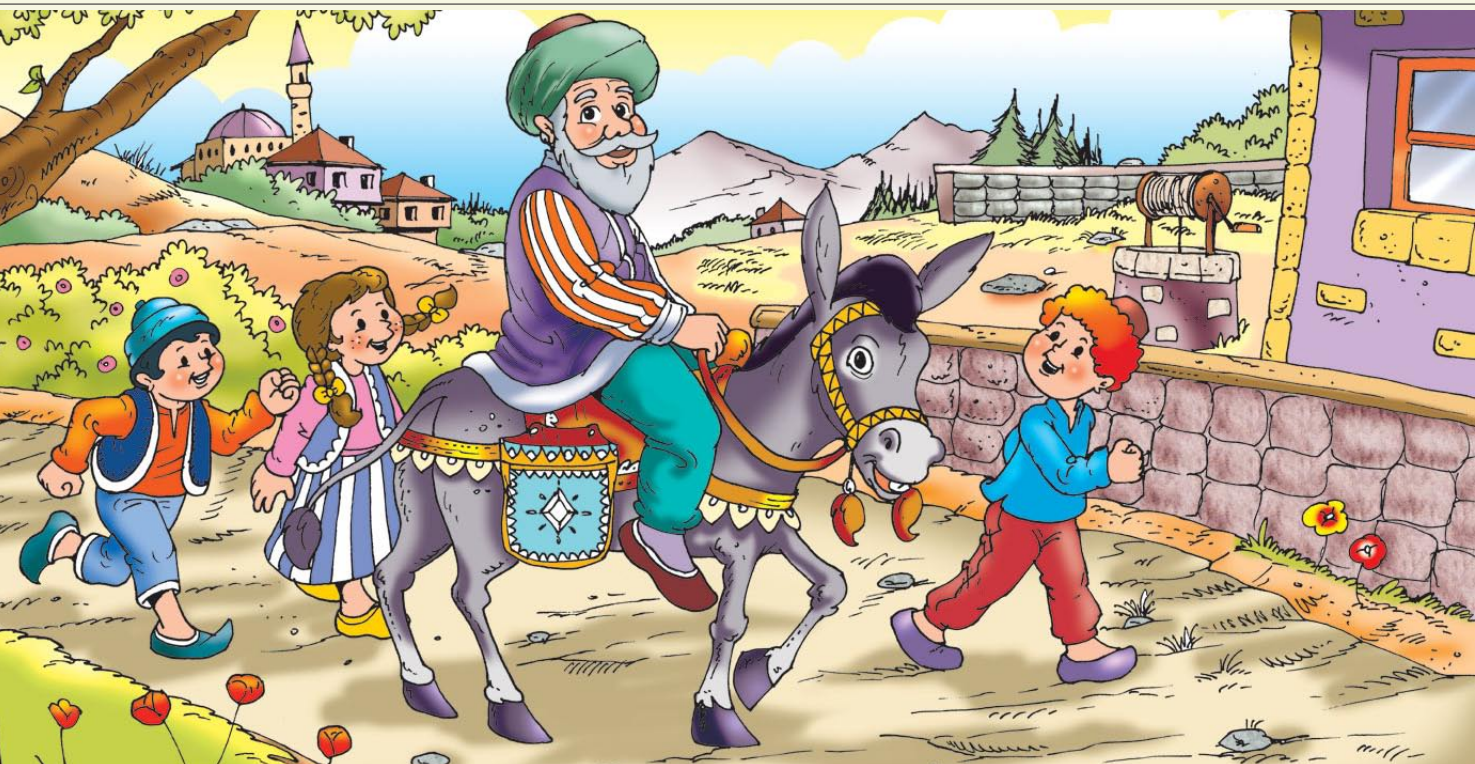
❁ „უზენაესი ღმერთი ცოდვების სასჯელს ზოგს ამქვეყნად მიაგებს, ზოგ- საც განკითხვის დღეს, ჰმაგრამ ძალადო- ბისა და უსამართლობის სასჯელი ადამი- ანს მიეზღვება, როგორც ამქვეყნად, ისევე განკითხვის დღესაც.“ (თირმიზი ყიამეთი, 57)

❁ ვინც ჩვენ გვატყუებს, ჩვენგანი არ არის!“ (ებუ დაუდი ბუიუ, 50)

❁ სასარგებლო მეცნიერება, მუსლ - მანისთვის, დაკარგული ქონებაა, სადაც იპოვის, აიღოს.“ (თირმიზი ილიმ, 19)

❁ „ის, ვინც ნათესავთან კავშირს განწყვეტს, სამოთხეში ვერ შევა.“ (ბუჰარი ედები, 11)

❁ „მოსამართლემ განაჩენი შენ სასარგებლოდ რომ გამოიტანოს, მაინც ნადი და სიმართლე საკუთარ სინდისს ჰკითხე!“ (აჰმედ იბნი ჰანბელი, მუსნედი 3/112)

ხოჯა ნასრედინის ოხუნჯობანი

ერთ დღეს ხოჯა ნასრედინი ქალაქში ჩავიდა და ამხანაგთან ერთად სასტუმროში დარჩა. შუა ღამით ამხანაგმა ჰკითხა:

- ბატონო დაგეძინათ?
- არა, გინდოდათ რამე?
- შეგიძლიათ, ცოტა ფული მასესხოთ?

ამის გაგონებისთანავე ხოჯა ნასრედინმა ხვრინვა დაიწყო და თან დააყოლა:

- მე მძინავს!

ერთ დღეს კარის მეზობელი ხოჯა ნასრედინთან მივიდა და ჰკითხა:

- ბატონო ორმოცი წლის ძმარი ხომარ გაქვს? ავადმყოფისთვის მინდა.

- მაქვს მაგრამ ვერ მოგცემ-უპასუხა ხოჯამ

- ჩემო ბატონო, რა მოხდება, ცოტა მაინც რომ მომცეთ? –დაბეჯითებით გაუმეორა თხოვნა კარის მეზობელმა. მისგან რომ ისევ კატეგორიული უარი მიიღო, მიზეზი ჰკითხა. ხოჯამ მას აუხსნა:

- ასე, ყველა, შენისთანა გამგლეღ-გამომგლეღისთვის რომ მიმეცა. განა სახლში ორმოცი წლის ძმარი დამრჩებოდა?

ერთმა ძუნწმა და მუქთახორამ ხოჯა ნასრედინს დამცინავი ტონით ჰკითხა:

- ბატონო, ესე იგი ფული ძალიან გიყვარს არა? რატომ ნეტავ?

ხოჯა ნასრედინმა მას მიუგო;

- შენისთანებზე რომ არ ვიყო დამოკიდებული.

ერთმა ამხანაგმა ხოჯა ნასრედინს შეუსაბამო კითხვა დაუსვა

- ბატონო! შენ, შენზე ადრე დაქორწინებულებს უფრო მეტად უჯავრდები თუ შენს შემდეგ დაქორწინებულებს?

- ორივეს-მიუგო ხოჯამ.

- რატომ?

- იმიტომ რომ, ჩემზე ადრე დაქორ-

წინებულებმა, როდესაც გაიგეს, რომ ცოლი მომყავდა სათანადოდ არ დამარიგეს. ხოლო ჩემს შემდეგ დაქორწინებულები, ოჯახის შექმნამდე, ჩემთან არ მოვიდნენ და დარიგება არ მთხოვეს.

ხოჯა ნასრედდინის მეუღლეს ბევრი ხეტიალი უყვარდა. ერთხელაც, ერთმა ნაცნობმა იგი ხოჯასთან დაასმინა

- შენი ცოლი ძალიან ბევრს ხეტილობს.

ხოჯამ დამსმენელს მაშინვე მოუჭრა:

- კარგი რა, ასე რატომ ამბობ? მართლა, ამდენი ხეტიალი რომ უყვარდეს, ზოგჯერ ჩემთანაც შემოივლიდა ხოლმე.

ხოჯა ნასრედდინის სახლში ღამით ქურდი შეიპარა.

მეუღლეს გვერდით ოთახიდან ხმა რომ შემოესმა, ქმარი გააღვიდა და უთხრა:

- გაიღვიძე ბატონო, სახლში ქურდი შემოიპარა!

- ღმერთო ჩემო, რა სისულელეებს ამბობს ეს ქალი! ქურდმა ოღონდ მოსაპარი რაიმე იპოვოს და მისთვის ნაქურდალის

წართმევას რა უნდა!

- როდესაც ხოჯა ნასრედდინი სიკვდილის სარეცელს იყო მიჯაჭვული მეუღლეს დაუძახა და უთხრა:

- ჩემო ძვირფასო! საუკეთესო ტანსაცმელი ჩაიცვი, სუნამოებიც კარგად იპკურე და გვერდით მომიჯექი!

- ვაიმე, რას ამბობ, გენაცვალე, გაგიჟდი? შენ ასეთ მდგომარეობაში როცა ხარ, მე როგორ მოვირთვები?

- კარგი რა! როდესაც სიკვდილის ანგელოზი მოვა, იქნებ შენ მოენონო და ჩემს ნაცვლად შენ წაგიყვანოს.

- ხოჯა ნასრედდინი გუბერნატორთან შესახვედრად მივიდა და მასთან ორი მეტრის მოშორებით დაჯდა. ცოტაოდენი საუბრის შემდეგ გუბერნატორმა ხოჯა ნასრედდინს ჰკითხა:

- რა სხვაობაა ვირსა და შენს შორის?

ხოჯამ დაუფიქრებლად მიუგო:

- ორი ფეხის ნაბიჯი.

იკით თუ არა ჩემი?

საქართველოში ყველაზე ხშირი და ძლიერი მინისძვრების მხარეა ჯავახეთის ზეგანი.

საქართველოში ყველაზე თბილი ადგილია ბათუმი, ყველაზე ცივი კი კავკასიონის მაღალმთიანი, მარად თოვლიან ყინულიანი ზონა.

მყინვარწვერის კლთებზე საშუალო წლიური ტემპერატურა მი-

ნუს 6 გრადუსს უდრის.

ყველაზე მცირე ნალექიან ადგილად ითვლება ელდარის ვაკე-დაბლობი.

ბათუმის განედი და გრძედი ერთიანია. იგი მდებარეობს ჩრდილოეთ განედის 42-ზე და აღმოსავლეთ გრძედის 42-ზე.

კონტინენტთაშორის ზღვებიდან შავი ზღვა ყველაზე ღრმაა. მისი უდიდესი სიღრმე 2245 მეტრია.

კავკასიონი ირანული წარმოშობის სახელწოდებაა და ნიშნავს „ლაპლაპა

(მოელვარე) ყინულოვანს“. კავკასიონის უმაღლესი მწვერვალის სახელი იალბუზი აგრეთვე ირანულია და იგი „მაღალ მთას“ ნიშნავს.

✍ მყინვარწვერის გავრცელებული და საქართველოს ფარგლებს გარეთ უფრო ცნობილი სახელია „ყაზბეგი“. „ყაზბეგი“ ეწოდა XIX საუკუნეში ხევის დანიანურებული მოურავის - ჩოფიკაშვილის (ყაზბეგი) პატივსაცემად.

✍ სახელმწიფოს მიერ რეგლამე - ტირებული პირველი აფთიაქი მე-7 საუკუნეში არაბეთში, ქალაქ ბაღდადში დაარსდა . საქართველოში კი ველი სახაზინო აფთიაქი 1806 წელს ქალაქ თბილისში გაიხსნა , ხოლო პირველი კერძო აფთიაქი „წამალ-თანა“ გაიხსნა 1828 წელს.

✍ ჩვენი თვალეზი დაბადებიდან მო - ოლებული ერთი ზომისაა, ხოლო ცხვირი და ყურეზი სიცოცხლის ბოლომდე იზრდება.

✍ ყველაზე დიდი ობობა არის ობ - ბა-თჰერაპჰოსა ლებლონდი, რომელიც ცხოვრობს სურინამას, გაიანას, გვინეას რესპუბლიკის, ვენესუელისა და ბრაზილიის სანაპიროს ნოტიო ტყეებში. 1965 წლის აპრილში ვენესუელაში აღმოაჩინეს მამრი ობობა, რომლის კიდურების სიგრძე იყო 280 მმ.

✍ ყველაზე ძვირადღირებული ც - ოველი არის დოლის ცხენი. ერთი წლის ულაყში, რომელსაც “სიეტლის მო-ცეკვავეს” ეძახდნენ, 1985 წლის 23 ივლისს კენტუკიში (აშშ) რობერტ სანსტერმა გადაიხადა რეკორდული თანხა - 13,1 მილიონი დოლარი.

✍ 1941 წლის 6 აგვისტოს 6 წლის ელენ ესპოზიტო (აშშ) აპენდიციტის ოპერაციის დროს კომურ მდგომარეობაში ჩავარდა. მან უგონო მდგომარეობაში 37 წელი და 111 დღე გაატარა და 1978 წლის 25 ნოემბერს, 43 წლისა და 357 დღისა გარდაიცვალა.

✍ ყველაზე ხანგრძლივი ოპერაცია, რომელიც 96 საათის განმავლობაში გრძელდებოდა, გაუკეთდა ქალაქ ჩიკაგოს

(ილინოისის შტატი, აშშ) მკვიდრ ჰერტრუ-და ლევანდოვსკის 1951 წლის 4-8 თებერვალს. ქალს საკვერცხის კისტა ამოჰკვეთეს. ქირურგიული ჩარევის შემდეგ პაციენტიმა 280-დან 140 კილოგრამამდე დაიკლო წონა.

✍ გულ-სისხლძარღვთა დაავადების გავრცელების ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი ჩრდილოეთ ირლანდიაშია დაფიქსირებული (300 შემთხვევა 100 000 კაცზე).

✍ მსოფლიოში ინსულტის გავ - ცელების ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი ბულგარეთში აღირიცხება. ამ დაავადებით ასი ათასიდან 800 კაცი იღუპება.

✍ ინფარქტი და ინსულტი თითქმის არასოდეს ემართებათ ინუიტებს. ეს ხალხი კანადისა და რუსეთის ჩრდილოეთსა და გრენლანდიაში ცხოვრობს.

✍ ყველაზე დიდი ტარაკანის ჯიში ავსტრალიის შტატ კვინსლენდიაშია გავრცელებული მისი სიგრძე 8 სანტიმეტრია , ხოლო სიგანე -5 სანტიმეტრი. ტარაკანა 35 გრამს იწონის (ამდენივეს იწონის 2 ბელურა ერთად)

✍ მეორე მსოფლიო ომის (1939-1945) დანახარჯებმა 1.5 ტრილიონი დოლარი შეადგინა, რაც მეტია ერთად აღებული ყველა დანარჩენ ომზე.

რჩევები დიასახლისებს

1. ავეჯიდან თეთრ ლაქებს იოლად ამოიყვანთ, თუ მას ზეთსა და მარილში დასველებული ტილოთი განმნდთ.

2. გაუხეშებული ბენვეული დარბილდება ემულსიით, რომელიც შემდეგნაირად უნდა მოამზადოთ: 1 ს/კ ვაზელინში შეურიეთ 1 კვერცხის გული, დაუმატეთ ნახევარი ჩ/კ გლიცერინი და ნახევარი ლიტრი წყალი.

3. ფერადი ქსოვილი არ გახუნდება თუ მას ცივ მარილწყალში გარეცხავთ.

4. გაუთოვების დროს შეტრუსული ღია ფერის სელის ან ბამბის ქსოვილი ჩაალბეთ მციცირე რაოდენობის წყალში, რომელშიც უნდა ჩაამატოთ დო ან მანონი. ძლიერ შეტრუსულ ადგილებს წაუსვით წყალბადის პეროქსიდი და გააშრეთ მზეზე, შემდეგ კი გაავლეთ ცივ წყალში.

5. ხაოიანი პირსახოცები და ხალათები შეინარჩუნებს სირბილეს, თუ მათ მარილწყალში გარეცხავთ და არ გააუთოვებთ.

6. კოლოროგორც წესი, ზაფხულის დადგომისთანავე აქტიურდებიან. უყვართ ნესტი და წყალი. პირველი და მთავარი ის გახლავთ, რომ კოლოებისა და სიცხის ერთდროულად ატანა ეუძლებელია. საბედნიეროდ, კოლოებთან ბრძოლის რამოდენიმე საშუალება არ-

სებობს: სპეციალური აეროზოლები, სპეციფიკური სუნით გაჟღენთილი ხელსახოცები და ა.შ. ერთ მარტივ მეთოდსაც გაგაცნობთ: ძილის წინ საძინებელი ოთახის ნათურა კარგად განურული ძმრიანი ტილოთი განმინდეთ, რის შემდეგაც შეგიძლიათ მშვიდად დაიძინოთ, ოღონდ შუქი არ აანთოთ.

7. გამომშრალი პური შეგიძლიათ გაანახლოთ, თუ მას სველ ნაჭერში გადაახვევთ და ცოტა ხნით ცხელ ჰაერლუმელში შედებთ.

8. მოხარშული ბრინჯი ქათქათა თეთრი იქნება, თუ წყალში, რომელშიც ის იხარშება, ცოტაოდენ ლიმონის წვენს ჩაამატებთ.

9. სტაფილო შესანიშნავ ეგზოტიკურ გემოს მიიღებს, თუ მას ქოქოსის ბურბუშელას მოვაფრქვევთ, რომელიც მანამდე ტაფაზე უცხიმოდ იქნება მოხალული.

10. ნამცხვარი ლამაზ ოქროსფერს მიიღებს, თუკი კვერცხს ცოტაოდენ მარილთან ერთად ავთქვეფთ და მოხმარებამდე 10-15 წუთს გავაჩერებთ.

11. ნაღების კრემი, რომელიც საგრძნობლად შესქელდა, იოლად შეგვიძლია გადავარჩინოთ: საკმარისია, იგი გავათხოთ ცხელი წყლის აბაზანაში და ისევ რბილი გახდება.

სუდოკუ

შეავსეთ სუდოკუ ისე, რომ გამოტოვებულ უჯრებში ჩაწეროთ ციფრები 1-დან 9-მდე, ოღონდ არცერთ პორიზონტალურ მწკრივში, ვერტიკალურ სვეტში და კვადრატში, რომლებიც 9 უჯრისაგან შედგება, არ უნდა იყოს ორი ერთნაირი ციფრი.

მარტივი

1		2		4	9		6	5
8	5			3		9		7
	3				7	1		
7	4	8	5		2		3	1
6	9			1	8		5	
					3	8	4	9
4		7		6		2		
2	6	5	9	8		4		3
		9	7	2				6

რთული

	6	9			3	7		8
4			1					9
	2		6		9	4		1
	4	7		3		8		5
	8	5	2		7		1	
		1	8		5	9	7	
		2	3		6	6	4	
			5					
3		6		9			8	2

ამოხსნა

მარტივი

6	1	5	4	2	7	9	8	3
3	7	4	1	8	9	5	6	2
8	9	2	5	6	3	7	1	4
9	4	8	3	7	6	1	2	5
2	5	7	8	1	4	3	9	6
1	3	6	2	9	5	8	4	7
4	8	1	7	5	2	6	3	9
7	2	9	6	3	1	4	5	8
5	6	3	9	4	8	2	7	1

რთული

2	8	5	4	9	7	6	1	3
7	4	1	6	8	3	2	9	8
4	7	1	9	8	3	2	6	5
4	7	9	5	6	8	1	3	2
6	1	3	7	4	2	5	8	9
5	2	8	1	3	9	7	4	6
1	3	4	9	5	6	8	2	7
9	6	2	8	7	1	3	5	4
8	5	7	3	2	4	9	6	1

საბავშვო გვერდი

საბავშვო რუბრიკა მომზადდა ბაღ „ჩიორას“ დახმარებით

38 - ლაზიბინთი

38 - გომაცანები

39 - დათვიძლი და და გაიცინე

39 - იპოვეთ 7 განსხვავება!

40 - ანა გამოიცანით!

გამოცანები

1. გამოცანას მოგახსენებთ, დიდი არაფერ-
იაო, ალაგ წითელ, ალაგ ყვითელ, ალაგ
ალის ფერიაო

2. ერთ მინდორზედა დახტოდა ერთი უკუ-
დო კატაო, რაც საკუდებზე დააკლდა,
ყურებზე მოემატაო.

3. უხელოდ წნული საცერი მალლა კუთხ-
ეში ჰკიდია, სხვისთვის მახეა, პატრონის
დერეფანი და ხიდია

4. ერთ ფეხზე შეკუნტულია, ქუდი ჰხურ-
ავს თავზე, ტყეში უთვალავს შეხვდები,
უფრო კი ნაწვიმარზე.

5. თავს გვაფარია ბანივით, მსუბუქია და
ვრცელია, რაც უნდა მაღალი იყო, არ
მიგინვდება ხელია

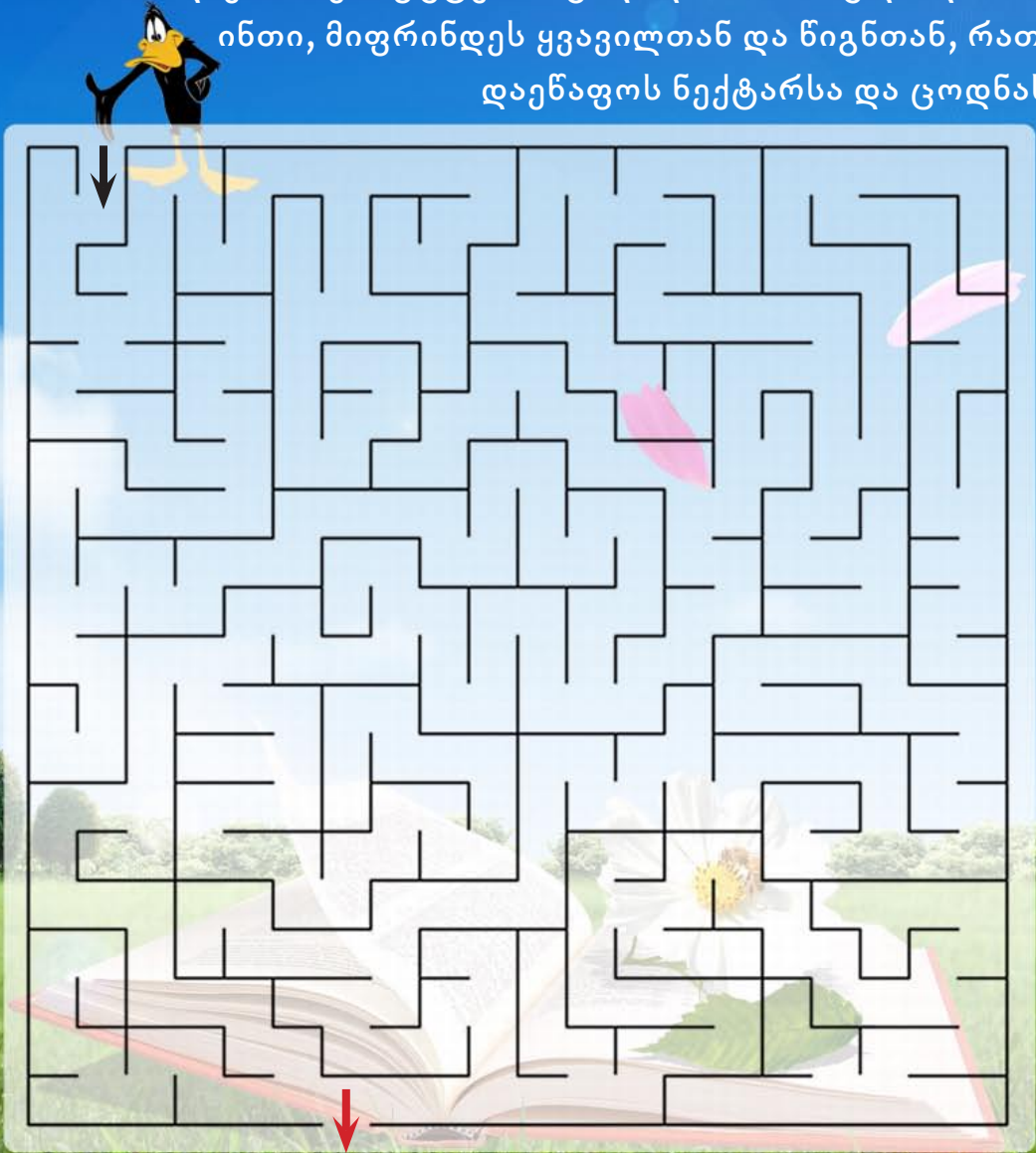
6. ჭკუა-გონების ფარ-ხმალი, პატარა
მოუსვენარი, ზოგჯერ მალამოდ სახ-
მარი, ზოგჯერ გველივით მკბენარი.

7. უსულო ვნახე ორსული, სულიერისა მშო-
ბელი, შვილსა შობს, დედა მოკვდება, ვინ
არის გამომცნობელი?

8. წყალში ზის – თევზი არ არის, ბალახს
ძოვს – ძროხა არ არის, ღუღუნებს –
მტრედი არ არის.

პასუხები იხილეთ მე-40-ე გვერდზე

დაეხმარეთ ფუტკარს გადალახოს რთული ლაბირ-
ინტი, მიფრინდეს ყვავილთან და წიგნთან, რათა
დაენაფოს ნექტარსა და ცოდნას.

დაფიქრდი და და გაიყინე

1. თუ ერთ-ერთი შეჯიბრების დროს სირბილში, გაუსწართ მეორე ადგილზე მყოფ თქვენ მეგობარს, რომელ ადგილზე აღმოჩნდებით?

გგონიათ პირველზე?! არა, თქვენ შეცდით. თუკი გაუსწართ მეორეს ესეიგი დაიკავეთ მისი ადგილი ანუ უკვე მეორე ადგილზე ხართ.

2. თუკი იგივე შეჯიბრებისას გაუსწართ ბოლო ადგილზე მყოფს, რომელ ადგილზე აღმოჩნდებით?

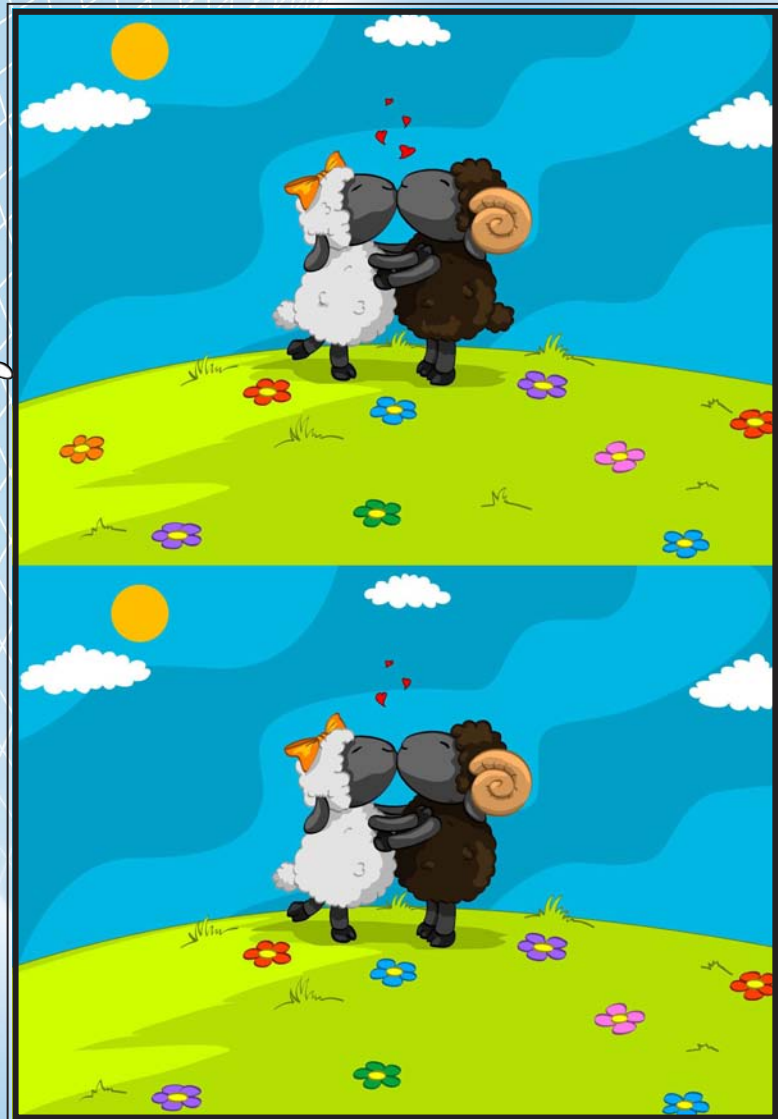
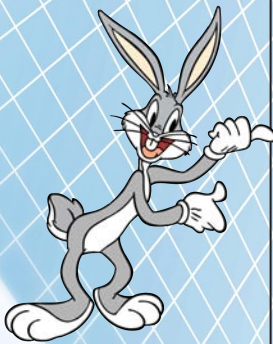
გგონიათ ბოლოზე?! არა თქვენ კვლავ

შეცდით. რადგან ბოლო ადგილზე მყოფს, რომ გაასწოთ მის უკან უნა იმყოფებოდეთ და თუკი მის უკან იმყოფებოდით ე.ი ბოლო ადგილზეც თქვენ იყავით.

3. შეიძლება თუ არა ჭოროხის ნაპირზე დაიკრძალოს ადამიანი, რომელიც ბათუმში ცხოვრობს?

მიგაჩნიათ, რომ შეიძლება?! ხომ ხედავთ კვლავ შეცდით. რადგან კაცი, რომელიც ჯერ კიდევ ბათუმში ცხოვრობს მისი დაკრძალვა არ შეიძლება. მოგეხსენებათ ცოცხალ ადამიანებს არ მარხავენ.

იპოვეთ
სურათებს
შორის 7
განსხვავება

აბა გამოიკანით!

ცხრილში მოცემულია საქართველო 16 ქალაქის დასახელება, თქვენი მიზანია იპოვოთ ისინი.

ზ	ხ	პ	გ	ა	ბ	რ	ა	ლ	ყ
ს	ა	მ	ტ	რ	ე	ლ	ი	ა	ქ
კ	შ	ჯ	ხ	ო	ნ	ი	უ	ხ	ო
წ	უ	კ	წ	ი	მ	უ	თ	ა	ბ
ა	რ	უ	ს	თ	ა	ვ	ი	ლ	უ
ლ	ი	ს	ჰ	კ	ძ	ვ	შ	ც	ლ
კ	ც	ხ	ი	ნ	ვ	ა	ლ	ი	ე
ა	ფ	ო	თ	ი	ბ	ლ	შ	ხ	თ
ჩ	ჭ	ს	ა	ჩ	ხ	ე	რ	ე	ი
ო	ნ	ი	ტ	ბ	ა	ლ	ი	წ	ფ
ჭ	ა	ი	ს	ი	ლ	ი	ბ	თ	ყ

გამოცანის პასუხები:

1. ხალიჩა
2. კურდღელი
3. ობობას ქსელი
4. სოკო
5. ცა
6. ენა
7. კვერცხი
8. ბაყაყი